

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Výstup ze strukturovaných rozhovorů s řediteli škol 2018/2019

MAP Karlovarsko II

Zpracovatel: MAS Sokolovsko o.p.s.

Adresa: Nám. Míru 230
356 01 Březová

IČO: 27962008

WWW: mas-sokolovsko.eu

Dokument byl vytvořen v rámci projektu MAP Karlovarsko II (reg. č. CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0008557). Strukturované rozhovory s řediteli¹ škol probíhaly od září 2018 do dubna 2019. Dokument byl dokončen v srpnu 2019.

Nositel projektu: MAS Sokolovsko o.p.s.

Zpracovatelský tým:

Ing. Markéta Hendrichová (hlavní manažer projektu, odborný řešitel)

Ing. Miroslav Makovička (odborný řešitel)

Mgr. Martina Turková (věcný manažer)

Mgr. Romana Potěšilová Vlková (věcný manažer)

Bc. David Šebesta (věcný manažer)

¹ Pod pojmem „ředitel“ se v celém dokumentu rozumí „ředitelka“ či „ředitel“.

Obsah

1	Úvod	3
2	Vyhodnocení popisů potřeb škol.....	5
2.1	Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka	5
2.2	Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka	10
2.3	Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech	14
2.4	Další potřeby rozvoje školy.....	20
2.5	Základní umělecké školy.....	24
3	Specifické otázky MAP Karlovarsko II	26
3.1	Kapacity škol	26
3.2	Strategické plány rozvoje škol	27
3.3	Školní dílny	28
3.4	Personální podpora na školách	28
3.5	Další vzdělávání pedagogických pracovníků.....	29
3.6	Spolupráce se zákonnými zástupci žáků a dětí formou klubů a sdružení	30
3.7	Školy v přírodě, ozdravné pobyty, vícedenní školní výlety.....	30
3.8	Spolupráce školy a zřizovatele	31
3.9	Bezbariérovost školních budov	32
3.10	Žáci-cizinci a děti-cizinci na školách.....	32
4	Údaje k rovným příležitostem ve vzdělávání.....	36
4.1	Absence	36
4.2	Testování ČŠI	37
4.3	Odchody na víceletá gymnázia	39
4.4	Přijímací zkoušky na střední školy	41
4.5	Předčasné ukončení základního vzdělávání	42
4.6	Nákladovost vzdělávání a volnočasových aktivit.....	43
4.7	Školní stravování	45
4.8	Výchovná opatření	46
5	Další využití zjištěných údajů	47

1 Úvod

Projekt MAP Karlovarsko II (MAP KV II) je realizován na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Karlovy Vary, přičemž k projektu jsou navíc ze správního obvodu obce s rozšířenou působností Mariánské Lázně přičleněny školy zřizované městem Teplá. MAP Karlovarsko II navazuje na předchozí projekt s názvem MAP ORP Karlovy Vary. MAP je zkratka slov místní akční plán rozvoje vzdělávání, podobné projekty místního akčního plánování probíhají na téměř všech územích správních obvodů obcí s rozšířenou působností České republiky.

Cílem projektu je zlepšení kvality vzdělávání pomocí podpory spolupráce aktérů působících ve výchově a vzdělávání dětí a žáků na Karlovarsku. Součástí projektu jsou mimo jiné platformy spolupráce Řídící výbor a pracovní skupiny. V MAP Karlovarsko II působí pět pracovních skupin, které se zaměřují na tyto oblasti:

- čtenářská gramotnost, pregramotnosti, vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem (žáků-cizinců),
- matematická gramotnost, polytechnika, podnikavost,
- rovné příležitosti,
- financování,
- výuka angličtiny a jazykové kompetence.

Dále v MAP Karlovarsko II organizujeme pro učitele, ředitele škol a další zájemce vzdělávací aktivity, které mohou být jednorázové či dlouhodobé nebo opakující se.

Součástí projektu MAP Karlovarsko II je také získávání analytických údajů o školách. Od září 2018 do dubna 2019 probíhal sběr údajů a strukturované rozhovory s řediteli všech škol z Karlovarska, které jsou zapojeny do projektu. Metoda strukturovaných rozhovorů byla zvolena, aby ředitelé škol mohli statistické údaje komentovat a bylo také co nejvíce eliminováno riziko zkreslení daného nepochopením některé ze zjišťovaných položek.

Údaje, které byly zjišťovány, vycházely z následujících dokumentů závazných pro realizaci místních akčních plánů:

- Postupy MAP II (verze 3).
- Metodika rovných příležitostí PO 3 OP VVV.

Některé požadované údaje dle dokumentu „Metodika rovných příležitostí PO 3 OP VVV“ byly realizačnímu týmu MAP Karlovarsko II poskytnuty ze strany Krajského úřadu Karlovarského kraje, kdy v rámci projektu Implementace Krajského akčního plánu 1 v Karlovarském kraji (IKAP KK) vznikala Školská inkluzivní koncepce Karlovarského kraje (ŠIK KK). Do koncepce ŠIK KK byly použity také údaje a komentáře zjištěné v rámci dotazování MAP KV II, přičemž před předáním zpracovatelům ŠIK KK byly údaje anonymizovány, tj. bez jednoznačné identifikace konkrétní školy.

Strukturované rozhovory s řediteli škol byly členěny do tří základních oblastí, které odpovídají také kapitolám tohoto dokumentu:

- 1) Popis potřeb škol (obsah a rozsah vychází z povinnosti v dokumentu Postupy MAP KV II): zde byly zjišťovány komentáře ředitelů škol ke čtenářské gramotnosti, matematické gramotnosti, rozvoji potenciálu každého žáka v dalších oblastech a dalším potřebám rozvoje školy. V každé části byly pomocné otázky:

- a. Co na škole proběhlo dobře?
 - b. V čem byla škola úspěšná?
 - c. V čem by se škola mohla zlepšit?
 - d. V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?
- 2) Specifické otázky v rámci MAP Karlovarsko II: tyto otázky se týkaly specifických oblastí: např. školy v přírodě, spolupráce škol s rodiči prostřednictvím klubů a spolků, spolupráce školy a zřizovatele, další vzdělávání pedagogických pracovníků, bezbariérovost školních budov a vzdělávání s odlišným mateřským jazykem (žáků-cizinců).
- 3) Data a komentáře k údajům požadovaným Metodikou rovných příležitostí PO 3 OP VVV. Tato data byla shromážděna ve spolupráci s projektem IKAP KK, řediteli škol doplněna a okomentována. Jedná se o data za školní roky 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017. V době zpracování ŠIK KK a průběhu strukturovaných rozhovorů nebyla na krajské úrovni k dispozici novější data, která by šla plošně použít ke srovnávání.

V některých případech nebyly zodpovězeny všechny podotázky, případně jsou údaje pro daný typ školy nerelevantní či data nejsou aktuálně k dispozici. U popisů potřeb škol někteří ředitelé neuváděli odpovědi na všechny pomocné otázky, protože na ně neměli odpověď (častá byla tato situace zejména u podotázky „V čem byla škola úspěšná?“).

Strukturované rozhovory probíhaly v období od září 2018 do dubna 2019. Celkem bylo dotazováno 57 škol různých typů na Karlovarsku, z toho:

- 22 základních škol,
- 16 mateřských škol,
- 13 sloučených základních a mateřských škol,
- 8 základních uměleckých škol (z toho ve dvou případech se jedná o sloučené základní a základní umělecké školy, tj. tyto dvě školy jsou uvedeny v tomto přehledu pod ZŠ i pod ZUŠ, proto je součet 57 škol a nikoliv 59 škol).

Respondenty byli převážně ředitelé škol. V ojedinělých případech probíhal strukturovaný rozhovor zároveň s ředitelem školy a zástupcem ředitele či zástupcem zřizovatele školy.

Se základními výstupy ze strukturovaných rozhovorů byli seznámeni účastníci aktivity projektu s názvem „Setkání nejen s řediteli škol“, které proběhlo dne 14. 5. 2019 v Karlových Varech. Prezentace a tento dokument jsou zveřejněny na webových stránkách projektu. S výstupy ze strukturovaných rozhovorů budou dále pracovat členové pracovních skupin a Řídícího výboru projektu MAP Karlovarsko II.

Během strukturovaných rozhovorů byla zjištěna některá rozporná tvrzení nebo zaznívaly dotazy, na které členové realizačního týmu projektu neznali jednoznačné odpovědi. Jedním z úkolů projektu MAP je prohlubování spolupráce a zvyšování kvality vzdělávání. Z tohoto důvodu jsme rozporná tvrzení a dotazy konzultovali s ředitelkou Karlovarského inspektorátu České školní inspekce (ČŠI). Odpovědi ČŠI na dotazy jsou zakomponovány dle témat do textu tohoto dokumentu a jsou uvedeny v rámečku a označeny „konzultace s ČŠI“.

2 Vyhodnocení popisů potřeb škol

První část strukturovaných rozhovorů se týkala čtenářské gramotnosti, matematické gramotnosti, rozvoje potenciálu každého žáka v jiných oblastech dalších potřeb rozvoje školy. V následujících kapitolách jsou shrnutí za jednotlivé oblasti zvlášť za základní školy a zvlášť za mateřské školy. Poslední podkapitola je věnována základním uměleckým školám. Ve vyhodnocení jsou uvedeny časté odpovědi, ale také inspirativní příklady.

2.1 Čtenářská gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

ČG: Základní školy – co na škole proběhlo dobře?

Ředitelé základních škol v případě čtenářské gramotnosti na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi:

čtenářská gramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na rozvoj čtenářské gramotnosti	15
jsou k dispozici školní či třídní knihovny	11
škola spolupracuje s knihovnou	9
na škole fungují čtenářské kluby	8
ve škole je čtenářská gramotnost propojována s dalšími předměty	6
v rámci čtenářské gramotnosti se daří rozvíjet práci s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)	5
škola se zapojuje do různých soutěží a olympiád (vč. i jen školních kol)	4

Další odpovědi byly ojedinělé. Z nich lze uvést některé zajímavosti. Například jedna škola uvedla, že rodiče jsou zapojeni do tvorby první čítanky pro své děti. Dále lze uvést jako zajímavou inspiraci projekt nazvaný „Moje nejoblíbenější kniha“, kdy formou besedy dospělí obyvatelé obce představovali žákům školy své oblíbené knihy. Jedna škola uvedla, že testují u žáků úroveň čtenářské gramotnosti za účelem, aby dále pracovali se zjištěnými skutečnostmi a mohli se dále posouvat. V další škole mají nastaveno, že každý učitel na poradě předá ostatním pedagogickým pracovníkům informaci, jak bude cílit ve svém předmětu na rozvoj čtenářské gramotnosti.

Poměrně často zaznívalo, že čtenářská gramotnost je základem veškeré gramotnosti.

U otázky „Co na škole proběhlo dobře?“ některé školy uváděly také problémy či překážky bránící rozvoji čtenářské gramotnosti. Jednalo se nejčastěji o problémy s porozuměním textu a malý zájem o čtení.

ČG: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Ředitelé základních škol v případě čtenářské gramotnosti na otázku „V čem byla škola úspěšná?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi:

čtenářská gramotnost odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	počet respondentů uvádějících odpověď
účast v soutěžích (školní, okresní, krajské) a různých celorepublikových projektech	9
ředitel vidí úspěch v tom, že žáky to baví	6
je k dispozici školní či třídní knihovna	5
probíhá spolupráce s knihovnou	4

Další spíše ojedinělé odpovědi byly například: existence školního časopisu, škola motivuje žáky ke čtení, škola vytváří vlastní pracovní listy, na škole jsou čtenářské kluby, dochází k propojování čtenářské gramotnosti mezi různými předměty, žáci jsou úspěšní v přijímacích zkouškách na střední školy, škola zapojuje rodiče do rozvoje čtenářské gramotnosti i doma.

Škola, která uvedla v předchozí otázce, že ve škole probíhá testování úrovně čtenářské gramotnosti, v této otázce uvedla, že je vidět dlouhodobě na výsledcích testování přidaná hodnota školy v rozvoji čtenářské gramotnosti. Jako zajímavost lze také uvést odpověď jedné školy, která dokládá rozvoj motivace žáků ke čtení na skutečnosti, že žáci si ze školní knihovny půjčují domů knihy, které nejsou jinak běžně dostupné a žáky zaujaly. Bylo také uvedeno, že například zajímavý komiks či časopis dokáže ke čtení zaujmout a motivovat i žáky na druhém stupni ZŠ. Jako zajímavost uvádíme také odpověď jedné základní školy, že škola vidí úspěch v oblasti čtenářské gramotnosti ve velkém počtu žáků, kteří se hlásí a jsou přijati na osmileté gymnázium.

Jak již bylo uvedeno v úvodu, někteří ředitelé škol neuváděli odpovědi na všechny dílčí otázky a otázka úspěchu školy byla jednou z těch, kde bylo zaznamenáno nejméně odpovědí. Ředitelé neuměli definovat úspěch nebo nedokázali definovat, v čem by škola mohla být úspěšná, ačkoliv tazatelé vysvětlovali, že úspěch nemusí být jen o úspěších v soutěžích a olympiádách, ale záleží na řediteli školy, co za úspěch považuje.

ČG: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Výrazně nejčastěji uváděná odpověď na dotaz „V čem by se škola mohla zlepšit?“ byla motivovat žáky ke čtení a ke knize. Problematika motivace dětí, žáků a rodičů ke čtení knih je často uváděna také v souvislosti s obsahem knih a změnami ve společnosti. Tzv. klasická literatura často není svým obsahem atraktivní pro současné čtenáře, školy a knihovny tak stojí před výzvou najít literaturu uspokojující současné čtenáře.

čtenářská gramotnost odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
motivovat žáky ke čtení a ke knize	10
zvýšit motivaci učitelů k DVVP ke čtenářské gramotnosti a k vyhledávání novinek a vhodných textů k rozvoji čtenářské gramotnosti	6
zlepšit spolupráci s rodiči k oblasti rozvoje čtenářské gramotnosti	4
nákup dalších knih a pomůcek	4

Dále bylo uváděno, že je potřeba zvětšit či rekonstruovat prostor pro školní knihovnu a kroužky, koncipovat výuku tak, aby se žáci více soustředili a více je to bavilo, zlepšit práci s textem a porozuměním textu, zlepšit a lépe koordinovat spolupráci s knihovnou. Objevily se také problémy týkající se pedagogických pracovníků, např. škole chybí finance na speciálního pedagoga, škola by potřebovala sehnat kvalifikované učitele nebo by si potřebovala udržet učitele na škole. Jako zajímavou odpověď lze uvést, že by bylo potřeba, aby na trhu bylo k dispozici více pozitivně a srozumitelně napsaných knížek, protože moderní beletrie pro děti je často zbytečně překombinovaná.

ČG: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Odpovědi na tuto otázku byly poměrně různorodé. Uvádíme proto všechny typy odpovědí:

- DVPP k rozvoji čtenářské gramotnosti a porozumění textu (nejčastější odpověď).
- Motivovat učitele (druhá nejčastější odpověď).
- Motivovat žáky (třetí nejčastější odpověď, následují v podstatě ojedinělé odpovědi).
- Rozvíjet spolupráci s rodiči.
- Peníze na nákup dalších pomůcek a knih.
- Udržet si na škole učitele, stabilní finanční podpora škol v personální oblasti.
- Podpora exkurzí a mimoškolních aktivit, možnost zavedení nepovinného předmětu k rozvoji čtenářské gramotnosti.
- Speciální pedagog na škole.
- ICT vybavení.
- Organizovat více krajských soutěží v oblasti čtenářské gramotnosti.
- Snížit administrativní zátěž učitelů, aby měli více času na pedagogickou práci.
- Problém je, že DVPP je někdy rušeno pro malý počet přihlášených.
- Je potřeba vyhledávat nové zajímavé knihy, ale nabídky knih na trhu je vnější faktor, který škola nemůže ovlivnit.
- Změnit školní systém (všichni žáci se dostanou na SŠ, žáci tedy nemají motivaci. Zároveň školy nemají slibovanou autonomii, neboť musí stejně odučit to, co je jim nařízeno.)
- Prostor pro relaxační místnost, školní klub či samostatnou učebnu českého jazyka.
- Další finanční prostředky, tj. další kola šablon.
- Jsou malé časové možnosti k využití DVPP.
- Je potřeba, aby byla větší dostupnost logopedické péče.
- Vhodné jsou aktivity dramatizace a moderní formy popularizace knih.
- Škola nemá možnost, kam z hlediska časového rozvrhu zařadit čtenářské dílny.

- Škola potřebuje finanční prostředky na zaměstnance, aby zaplatila aktivity.

ČG: Mateřské školy – Co na škole proběhlo dobře?

V případě mateřských škol často u tématu čtenářské pregramotnosti zaznívalo, že se jedná o součást školního vzdělávacího programu (ŠVP) a že to MŠ běžně při své činnosti dělají. Po upřesnění ze strany tazatelů, jakým způsobem tady rozvíjejí čtenářskou pregramotnost a co konkrétně dělají, jsme obdrželi tyto nejčastější odpovědi:

čtenářská pregramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
v MŠ pracují s knihou, rozvíjejí slovní zásobu a komunikaci, čtou dětem	15
probíhají besídky a vystoupení, děti se učí básničky	11
c	9
účast na DVPP k rozvoji čtenářské pregramotnosti	8
nakupují knihy, sledují nabídky úspěšné dětské literatury, mají v MŠ knihovničku	6

ČG: Mateřské školy – V čem byla škola úspěšná?

V mateřské škole je ještě obtížnější hovořit o úspěchu v rozvoji čtenářské pregramotnosti, než je tomu u základních škol a rozvoje čtenářské gramotnosti. Na upřesnění dotazu ve smyslu, co vy osobně považujete za úspěch, byly zaznamenány tyto nejčastější odpovědi:

čtenářská pregramotnost – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	počet respondentů uvádějících odpověď
vystupování dětí na besídkách a dalších podobných akcích	5
spolupráce s knihovnou	4
nákup knih do MŠ (kvalitní knihy, interaktivní knihy), v MŠ mají knihovničky	4
děti doma mluví o knížkách, nosí domů do rodiny téma knih	3
děti umí naslouchat čtenému textu a soustředí se, děti aktivity s knihou baví	3

Pro zajímavost uvádíme, že jedna MŠ odpověděla, že do MŠ dojíždí logopedka. Dále je zajímavá odpověď, že mateřská škola vidí jako úspěch, že děti citlivě zacházejí s knihami, které mají k dispozici v knihovničce.

ČG: Mateřské školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

V následující tabulce jsou uvedeny nejčastější odpovědi od MŠ ke zlepšení v oblasti čtenářské pregramotnosti:

čtenářská pregramotnost – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
DVPP, doplňovat znalosti pedagogů	5
více vtáhnout a motivovat rodiče	4
rozvoj řeči, děti špatně mluví, řeč se zhoršuje	4
vybavení: interaktivní tabule či tablet na zeď	3
nákup dalších pomůcek a knih	3

Dále zaznívalo, že problémem je dostupnost logopedické péče a že se děti soustředí po krátkou dobu na čtenou pohádku. Zajímavá je odpověď MŠ, kde probíhá čtení s babičkami, tato MŠ by potřebovala získat také dědečky k této aktivitě. Ojedinělé odpovědi se týkaly potřeby snížení počtu dětí ve třídě a zajištění návštěv autorů a ilustrátorů přímo v MŠ.

ČG: Mateřské školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Zde jsou nejčastější odpovědi na otázku pomoci ke zlepšení v případě MŠ a čtenářské pregramotnosti:

čtenářská pregramotnost – odpověď na otázku „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
peníze na knihy a pomůcky (vč. tabletů a interaktivních tabulí)	6
společné aktivity s rodiči, zlepšit spolupráci s rodiči, motivovat rodiče ke čtení dětem	5
DVPP k rozvoji čtenářské pregramotnosti	4
logopedická péče (tj. aby logoped dojel přímo do MŠ)	4
MŠ má problémy s dostupností DVPP (finance, dojíždění, zastupitelnost pedagogických pracovníků v MŠ během vzdělávání)	3

Další ojedinělé odpovědi upozorňovaly na skutečnost, že by bylo potřeba snížit administrativu, aby měla ředitelka MŠ více přímé práce s dětmi, bylo by vhodné zajistit rozdělení dětí do menších skupin a problém, že rodiče nemají dost finančních prostředků na zaplacení častějších besed se známou osobností.

2.2 Matematická gramotnost a rozvoj potenciálu každého žáka

Rovněž v případě matematické gramotnosti byly kladeny ředitelům škol stejné otázky jako u čtenářské gramotnosti.

MG: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Ředitelé základních škol v případě matematické gramotnosti na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi:

matematická gramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Individuální přístup, názorné metody, praktické využití matematiky	10
Škola zařazuje prvky Hejného matematiky (nebo tuto metodu plně využívá v rámci celé školy či jen v rámci prvního stupně ZŠ)	9
Učitelé se účastní DVPP k rozvoji matematické gramotnosti	8
Účast v matematických soutěžích a olympiádách	5
Zařazování úloh na logické uvažování do výuky matematiky	5

Mezi další odpovědi lze uvést např. možnost doučování matematiky na škole, využití klubu zábavné logiky a deskových her, úspěchy v testování a využití zvýšeného počtu hodin k výuce matematiky v rámci využití disponibilních hodin.

MG: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Ředitelé základních škol v případě matematické gramotnosti na otázku „V čem byla škola úspěšná?“ uvedli tyto nejčastější odpovědi. V případě matematické gramotnosti bylo častější než v případě čtenářské gramotnosti, že ředitelé škol neuvedli odpověď otázku: „v čem byla škola úspěšná“ s tím, že „neví, nedokáží definovat úspěch školy v této oblasti.“

matematická gramotnost – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Výborné výsledky v soutěžích a olympiádách	4
Schopnost pracovat s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci matematické gramotnosti	3
Úspěšnost žáků u přijímacích zkoušek na SŠ, nejsou problémy při přechodu žáků ze ZŠ na SŠ z hlediska matematické gramotnosti (příp. přechod z prvního stupně na druhý stupeň ZŠ u škol s pouze prvním stupněm ZŠ)	4
Účast v soutěžích	3

Mezi další odpovědi lze uvést: Škola převádí v matematice teorii do praktických činností, žáci mají rádi matematiku, škola je úspěšná v testování, škola uplatňuje v matematice individuální přístup.

MG: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Nejčastější odpověď na otázku ohledně zlepšení školy v rámci matematické gramotnosti je potřeba DVPP a využití nových metod a přístupů. Otázkou je, nakolik v Karlovarském kraji existuje vhodná nabídka DVPP pokrývající tuto potřebu či nakolik jsou učitelé ochotni se vzdělávat a využívat nové metody a formy. Otázka potřebnosti DVPP rovněž plyne z odpovědí na další otázku (V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?) Problematikou DVPP se budeme samostatně zabývat v kapitole 3.5.

matematická gramotnost odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Nové metody, formy a přístupy k rozvoji matematické gramotnosti, DVPP	8
Více motivovat žáky	4
Zlepšit rozvoj matematických představ u žáků	3
Chybí aprobovaní učitelé, stávající učitelé stárnou	3

Mezi další odpovědi lze uvést: potřeba více pomůcek, problémem jsou slovní úlohy, bylo by potřeba více soutěží. V souvislosti se společným vzděláváním uvádíme také tyto ojedinělé odpovědi: je potřeba, aby učitelé nesnižovali požadavky v heterogenních třídách; v příliš velkých třídách nelze učit individuálně; více využívat pozitivní přístup a formativní hodnocení.

MG: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Na rozdíl o čtenářské gramotnosti se v případě matematické gramotnosti odpovědi tolik nelišily a bylo je možno kumulovat do následujících nejčastějších odpovědí.

matematická gramotnost – odpověď na otázku „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
DVPP, nové metody a přístupy k rozvoji matematické gramotnosti	9
Získat aprobovaného učitele matematiky	8
Motivovat žáky a rozvíjet u žáků logické myšlení, aby žáky matematika bavila	5
Zvýšit vybavenost a pořídit další pomůcky, vč. dalších interaktivních tabulí, ale za podmínky, že by je učitelé používali při výuce.	5

Dále opět v souvislosti se společným vzděláváním je potřeba uvést, že mezi méně častými odpověďmi zaznělo, že by bylo potřeba rozdělit třídy pro výuku matematiky dle výkonnosti žáků a je potřeba zvýšit spolupráci s rodiči a více motivovat rodiče a znovu zaznělo, že je potřeba, aby učitelé

nesnižovali laťku v heterogenních třídách. V souvislosti s tématem soutěží zaznělo v jedné odpovědi, že by v krajských kolech měla být umožněna účast více žáků z jedné školy.

MG: Mateřské školy – Co na škole proběhlo dobře?

V případě mateřských škol často u tématu matematické pregramotnosti opět zaznívalo, že se jedná o součást školního vzdělávacího programu (ŠVP) a že to MŠ běžně při své činnosti dělají. Po upřesnění ze strany tazatelů, jakým způsobem tady rozvíjejí matematickou pregramonost a co konkrétně dělají, jsme obdrželi tyto nejčastější odpovědi uvedené v tabulce.

matematická pregramotnost – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Využívají her a běžných činností k rozvoji matematické pregramotnosti (např. hra na obchod, v rámci pohádek, v rámci her venku, v rámci pracovních listů)	10
Pracují dle RVP a ŠVP: číselná řada, matematické operace, pojmy více a méně, geometrické tvary	10
Využívají nabídku DVPP, zapojení do různých programů a projektů	7
V MŠ jsou k dispozici pomůcky, existuje pestrá nabídka pomůcek	4

MG: Mateřské školy – V čem byla škola úspěšná?

V mateřské škole je obdobně jako u čtenářské pregramotnosti obtížné hovořit o úspěchu.

matematická pregramotnost – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Příprava na školu a přechod dětí do školy je bezproblémový z hlediska matematické gramotnosti	5
Škola uvádí jako úspěch zapojení do Malé technické univerzity	2

Do Malé technické univerzity je díky projektu IKAP KK (ve spolupráci s MAP KV II ve vytipování a oslovení vhodných MŠ) zapojeno více mateřských škol z území realizace našeho projektu. Nicméně do úspěchu tuto skutečnost uvedly dvě MŠ, z toho jedna uvedla, že mají zapojení jedné třídy hrazeno z projektu IKAP KK a zapojení druhé třídy si hradí z vlastních zdrojů.

MG: Mateřské školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

V následující tabulce jsou uvedeny nejčastější odpovědi od MŠ ke zlepšení v oblasti matematické pregramotnosti:

matematická pregramotnost – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Sledovat a využívat nové metody, formy, výukové programy a novinky	5

v oblasti matematické pregramotnosti	
Další pomůcky (k rozvoji logiky, stavebnice, interaktivní pomůcky)	4
Více se zaměřit na finanční gramotnost, pochopení u dětí, že nic není zadarmo	3
Metodické vedení začínajících učitelů, rezervy jsou u pedagogů	3

Dále zaznívalo, že je např. potřeba zlepšit pravolevou orientaci, zlepšit držení tužky, zlepšit znalost geometrických tvarů u dětí. Také v případě MŠ se ojediněle objevilo, že by bylo potřeba snížit počet dětí ve třídě. Jedna MŠ uvedla, že by bylo potřeba zlepšit spolupráci se ZŠ, protože na ZŠ používají Hejného metodu výuky matematiky a přechod dětí z MŠ do ZŠ není z tohoto důvodu vždy hladký z hlediska matematické gramotnosti. Také jiná škola by přivítala více návštěv v ZŠ, ovšem obecně z důvodu větší spolupráce mezi ZŠ a MŠ bez ohledu na používané metody výuky.

MG: Mateřské školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Uvádíme nejčastější odpovědi na otázku pomoci ke zlepšení v případě MŠ a matematické pregramotnosti:

matematická pregramotnost – odpověď na otázku „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
DVPP: aby byly možnosti DVPP, které lze využít	7
Finance na pomůcky	5
Koupit interaktivní tabuli, obnovit zastaralé ICT, nakoupit interaktivní pomůcky	3
Jak učit geometrické tvary	2
Zvýšit personální obsazení, aby se mohli více věnovat předškolákům	2

V případě DVPP je potřeba podotknout, že zejména malé MŠ narážejí na problém s uvolňováním učitelek. Je potřeba zajistit provoz MŠ a nelze uvolnit učitelku, aby mohla jet na školení.

2.3 Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech

V případě rozvoje potenciálu každého žáka v jiných oblastech byli respondenti (ředitelé škol) vyzváni, aby své odpovědi více zacílili do konkrétní oblasti, která je pro školu typická, aktuálně ji řeší či z jiných důvodů by ji chtěli v této části strukturovaného rozhovoru rozebírat. Následuje tabulka rozložení témat v této části strukturovaných rozhovorů u základních škol.

ZŠ: Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech – témata, kterým se ředitelé věnovali ve strukturovaných rozhovorech	počet respondentů
Inkluze, vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP)	13
Nadání, úspěch pro každého žáka	Do 5 respondentů.
Dílny, pozemky, polytechnika, robotika	Do 5 respondentů.
Žáci – cizinci, multikulturní prostředí, výuka cizích jazyků	Do 5 respondentů.
Digitální kompetence	Do 5 respondentů.

Další jednotlivé oblasti byly: sport, podnikavost, osobnostně sociální výchova, umělecké předměty (vyhodnoceno v rámci kapitoly 2.5 ZUŠ). V několika případech nedošlo k zacílení tématu.

V následující části této kapitoly uvádíme vyhodnocení pro témata, která zvolili dva a více ředitelů základních škol. V poslední části této kapitoly bude uveden souhrn odpovědí za mateřské školy.

Inkluze, vzdělávání žáků se SVP: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Nejvíce ředitelů škol se věnovalo tématu inkluze a vzdělávání žáků se SVP. Odpovědi na otázku: „Co na škole proběhlo dobře“ jsou poměrně roztržštěné. Opakovalo se pouze několik odpovědí. Je potřeba poznamenat, že se jedná o volné individuální odpovědi ředitelů škol, takže je možné, že některá odpověď, která je zde uvedena mezi úspěchy, je na jiné škole chápána jako něco samozřejmého (např. poskytovat vzdělávání dle doporučení poradenských pracovišť). V některých případech může jít i o různé názory jednotlivých ředitelů (např. zřízení speciálních tříd x uplatňování inkluze).

Inkluze, vzdělávání žáků se SVP – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
ČŠI konstatovala, že jsou špičkovou školou z hlediska inkluze	3
Škola používá individuální přístup díky nízkému počtu žáků ve třídě	2
V rámci projektových dnů mají věkově namíchané skupiny žáků, kteří spolu spolupracují	2
Škola spolupracuje s poradenskými zařízeními. Škola je schopna poskytovat vzdělávání dle doporučení poradenských pracovišť.	2
Učitelé se účastnili řady školení v oblasti inkluze. Učitelé si doplnili vzdělání o studium speciální pedagogiky.	2

Další odpovědi byly formulovány tak, že by bylo obtížné je kumulovat:

- Škola vytvořila podmínky pro vzdělávání žáka s kombinovanou vadou.
- Inkluze se uplatňovala dávno před jejím oficiálním zavedením. Přes inkluzi dnes protéká příliš mnoho prostředků. Když byly poruchy vážné, tak dříve šel žák do speciální školy.
- Daří se začleňování asistenta pedagoga do práce tříd.
- Škola se snaží motivovat žáky se SVP k lepším výsledkům.
- ZŠ má zřízeny speciální třídy pro žáky se SVP.

Inkluze, vzdělávání žáků se SVP: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Zde jsou odpovědi velmi různorodé, uvádíme tedy všechny odpovědi bez snahy o kumulaci nejčastějších odpovědí. Opět je nutno podotknout, že se jedná o individuální názor ředitele školy na to, co je úspěch z pohledu situace v jeho škole.

- Dochází k částečné kompenzaci SPU/SVP u žáků, žáci jsou si vědomi svých limitů.
- Daří se začleňovat asistenty pedagoga do tříd a nacházet vhodné asistenty pedagoga.
- Nejsou problémy s přechodem na jinou školu (na druhý stupeň ZŠ v případě školy s pouze prvním stupněm).
- Škola je schopna akceptovat žáky se SVP a pracovat s nimi dle jejich potřeb.
- Škola používá smyslové vyučování a rozvíjí smyslové vnímání.
- Vyhodnocují individuální vzdělávací plány žáků (IVP) a konzultují je s rodiči.
- Někteří pedagogové si doplnili kvalifikaci v oblasti speciální pedagogiky.
- Pedagogové se hodně vzdělávají v oblasti inkluze.
- Škole se daří získat pomůcky pro žáky se SVP.
- Na škole je vzděláván žák se svalovou dystrofií a Downovým syndromem.

Inkluze, vzdělávání žáků se SVP: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Opět se jedná o velmi individuální odpovědi, které uvádíme všechny. Škola by se mohla zlepšit:

- Ve spolupráci pedagoga a asistenta pedagoga.
- Získání školního psychologa a speciálního pedagoga.
- Škola si neumí poradit s poruchami chování u žáků.
- Byla by potřeba větší informovanost.
- Rodiče považují diagnózu za úlevu, bylo by potřeba zlepšit spolupráci s rodiči.
- Mít hodinu navíc, např. pro projekty, kdy žáci druhého stupně učí žáky prvního stupně.
- Zlepšit práci učitelů na druhém stupni s žáky se SVP.
- Aby rodiče pochopili, že žáků se SVP může být lépe na speciální škole.

- Udržení laťky v hodnocení, tj. nemusí být v každé třídě žák s jedničkou z daného předmětu na vysvědčení.
- Je stále kam se posouvat.

Inkluze, vzdělávání žáků se SVP: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Také zde se jedná o individuální odpovědi, které uvádíme všechny. Škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit:

- Mít na škole další osobu, která by převzala část administrativy.
- Více vzdělat pedagogy v problematice práce s žáky s poruchami chování.
- Problém je v digitálních technologiích, žáky pak nic nebaví.
- Zlepšit nabídku DVPP.
- Aby učitelé pochopili, že žák se SVP potřebuje jejich podporu.
- Stablnější finanční podpora v personální oblasti.
- Celkově větší podpora v oblasti vzdělávání žáků se SVP.
- Větší legislativní jistota, méně změn.
- V pedagogicko-psychologické poradně jsou často mimo realitu.
- Školení v oblasti práce s žáky se SVP.

Nadání, úspěch pro každého žáka: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Jako druhé z témat, kterým se ředitelé škol věnovali v rámci kapitoly „Rozvoj potenciálu žáka v jiných oblastech“ uvádíme téma nadání a úspěchu pro každého žáka. Toto téma úzce souvisí s předchozím (inkluzí), v podstatě záleží na úhlu pohledu. Toto téma rozebíralo pouze několik ředitelů ZŠ. U otázky „Co na škole proběhlo dobře“ jsme získali odpovědi: úspěchy v soutěžích a vizí školy je, že každý může být úspěšný, pokud škola dokáže uchopit jeho potenciál.

Nadání, úspěch pro každého žáka: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Opět jsme obdrželi dvě různé odpovědi, které korespondují s tím, jak téma chápe každý z respondentů. Odpovědi: Výsledky v předmětových soutěžích, práce s nadanými a bystrými žáky.

Nadání, úspěch pro každého žáka: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Zde jsou odpovědi v podstatě stejné, a to: systém práce s nadanými žáky, zkvalitnit pedagogický sbor a mít dostatek kvalitních pedagogických pracovníků.

Nadání, úspěch pro každého žáka: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Zde jsou potřeby tyto: Více rozvíjet žáky ke kreativitě a komunikačním dovednostem, posílit kvalitu pedagogického sboru, systém financování škol je nastaven na financování práce s žáky se SVP, nikoliv na financování práce s žáky nadanými a bystrými.

Dílňky, pozemky, polytechnika, robotika: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Další z témat, kterému se věnovalo několik ředitelů škol, souviselo s výukou dílen, pozemků a rozvojem polytechniky a robotiky. Ředitelé uváděli v odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“ kroužky a aktivity, které probíhají: kroužek robotiky, vybavení dílen a zájmových kroužků na škole, probíhající rekonstrukce dílen a úpravy pozemků, školní farma, návštěvy Techmanie a IQ Landie.

Dílny, pozemky, polytechnika, robotika: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Mezi úspěchy v této oblasti ředitelé škol uvedli: zapojení do projektu „Inženýr junior“ (v rámci projektu IKAP KK), podařily se rekonstrukce a úpravy dílen a pozemků, rozvíjí se předměty (dílny, pozemky, vaření), žáci 9. tříd mají ročníkové práce, které prezentují před ostatními.

Dílny, pozemky, polytechnika, robotika: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Zde jsme získali odpovědi, že škola potřebuje zlepšení v oblasti lidských zdrojů (tj. aby byl ve škole učitel, který se bude věnovat danému tématu a bude mu vlastní). Další odpověď se týkala zvýšení spolupráce s SOU, aby ZŠ více věděla, co žáci budou potřebovat za dovednosti na SOU, aby byly návaznosti mezi ZŠ a SOU.

Dílny, pozemky, polytechnika, robotika: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Odpovědi navazovali na předchozí otázku. Jedná se zejména o lidské zdroje, dále pak metodiku a náměty na práci v dílnách, příp. rekonstrukci a vybavení dílen.

Konzultace s ČŠI: pokusy na základních školách.

V rámci strukturovaných rozhovorů s řediteli škol jsme se setkali s tvrzením, že „MŠMT zakázalo lidem bez vzdělání VŠCHT používání jedů ve výuce (např. v badatelském klubu). Takže se na ty pokusy děti dívají na televizi.“

Komentář ČŠI:

Existuje rozdíl mezi chemickou látkou a nebezpečnou chemickou látkou.

Pro práci ve škole s chemickými látkami neexistují speciální předpisy. Par. 29 školského zákona mluví o bezpečném a zdravém prostředí ve škole. Samostatná prováděcí vyhláška vydána není.

Doporučení: na webu www.bozp.cz lze najít informace i pro školy. Ředitel školy by se měl obrátit na osobu odborně způsobilou k proškolení v BOZP, aby mu tato osoba pomohla vytvořit podmínky pro provádění pokusů ve škole, bezpečnostní listy, návody apod. Pokusy v rámci chemie, biologie, fyziky jsou možné. Jedná se o nakládání s chemickými látkami, nikoliv s nebezpečnými chemickými látkami. Školní sady a návody obsahují doporučení k práci s látkami, které nejsou nebezpečné.

Digitální kompetence: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Tuto oblast si vybralo opět pouze několik škol. Ohledně toho, co na škole proběhlo dobře, jsme se dozvěděli, že: už i starší pedagogové využívají ICT, škola je zapojena do projektu O2, díky němuž získali lepší připojení k internetu a pedagogové se vzdělávají v oblasti ICT.

Digitální kompetence: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Uvádíme zajímavou odpověď, která může sloužit jako příklad dobré praxe: Škola bezpečně používá ICT, např. používají mobily a tablety při výuce, ale o přestávkách je zákaz používání mobilů, aby se žáci spolu bavili.

Digitální kompetence: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Ke zlepšení by mohlo dojít v technickém zázemí. Dále pak přetrvávají mezi některými pedagogy obavy, že žáci toho umí víc než pedagogové, což brání některým pedagogům využívat ICT. Otázkou je také kontinuita aktivit u školy, která je zapojena do projektu O2 a jsou obavy, jak bude škola v započatých aktivitách pokračovat, až skončí podpora ze strany O2.

Digitální kompetence: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Zde se opakují odpovědi z předchozí otázky: tedy kontinuita aktivit po skončení projektu O2 a vybavení (tj. každá třída nemá interaktivní tabuli, což by daná škola potřebovala).

Další postřehy z oblasti rozvoj potenciálu každého žáka v dalších oblastech:

Kromě odpovědí zařazených do výše uvedených podkapitol jsme se dozvěděli další zajímavé postřehy a náměty od ředitelů škol, které uvádíme v následující tabulce.

Další postřehy z oblasti rozvoje potenciálu každého žáka u ZŠ:

Je potřeba systémově zlepšit podmínky pro odměňování rodilých mluvčích při výuce cizích jazyků.

Doprava na výlety a školní akce je drahá. Vzhledem k nedostupnosti hromadné dopravy musí školy využívat objednávky autobusové dopravy.

Výhodou malých škol je individuální přístup, rodinné prostředí a dobrá spolupráce s rodiči.

Rodiče žáků podléhají propagaci technických oborů. Je to na úkor jiných oborů, vč. uměleckých.

Spolupráce školy se sportovními kluby, sport rozvíjí fair play a rozvíjí morální vlastnosti.

Škola má školní parlament, školní časopis, kroužky a další aktivity k rozvoji podnikavosti.

Je zkreslené vnímání reality díky hraní počítačových her, život není „restart“, žáci si neumí představit život bez mobilního telefonu.

Školní autobus: obec hradí školní autobus přímo k ZŠ s druhým stupněm, kam žáci dojíždějí. V obci je ZŠ jen s prvním stupněm.

Škola nastartovala v žácích chuť chodit do školy, žáci mají kladný vztah k učení.

Mateřské školy – rozvoj potenciálu žáka v dalších oblastech.

Ředitelé mateřských škol se v této části strukturovaného rozhovoru věnovali tématům: polytechnika, logopedie, výtvarná výchova, příroda, komunikační dovednosti, hrubá motorika, sportovní činnosti, hudební výchova, manuální zručnost, kompetence k řešení problémů a samostatnosti, vč. vnímání řádu. Vzhledem k různorodosti témat uvádíme pouze zajímavé postřehy napříč. Často se jedná o problematiku spolupráce s rodiči či pocit, že rodiče se dětem málo věnují a výchovu nechávají na MŠ.

Další postřehy z oblasti rozvoje potenciálu každého dítěte u MŠ:

Nutno řešit spolupráci s rodiči. MŠ nenahradí rodinu, když dítě nemá doma řád. Děti nerespektují pravidla. Je potřeba, aby rodiče převzali zodpovědnost za výchovu svých dětí.

Je potřeba větší spolupráce s rodiči ohledně rozvoje hrubé motoriky. Děti nejsou fyzicky zdatné, problémem jsou delší výlety. Děti jsou málo obratné.

V oblasti logopedie klesá zájem rodičů, rodiče nemají čas věnovat se dětem. Je potřeba, aby rodiče více poslouchali rady MŠ ohledně logopedie.

Problémem je dostupnost programů a činností v MŠ, když dlouhodobě chybí jeden pedagogický pracovník v malé MŠ.

Problémem je zajistit dopravu na výlety a exkurze.

Pomocí besídek a vystupování na různých akcích města se rozvíjí u dětí schopnosti jako nebojácnost, odvaha, paměť, pohybový rozvoj, jazykový rozvoj.

MŠ často provozuje procházky do přírody, mají školní zahrady a jsou vybavené různými venkovními hracími a sportovními prvky.

Konzultace s ČŠI: řazení dětí v MŠ do dvojic.

Během strukturovaného rozhovoru jsme zaznamenali tvrzení, že dle ČŠI v MŠ nemají děti řadit do dvojic, mají se držet v hloučku, ale nemají využívat řazení. Mají se shlukovat přirozeně, mají mít uvolněný režim. V základní škole pak ale řazení neumí, tam se to využívá.

Komentář ČŠI:

V přesškolním vzdělávání by měly převládat spontánní činnosti dětí, nikoliv řízené činnosti. Problém je, když jsou děti stále řazeny do dvojic a učitelky děti stále organizují. Doporučení: řadit do dvojic tehdy, když to má smysl, např. z důvodu bezpečnosti. Jinak nechat volný hlouček dětí.

Konzultace s ČŠI: sebeobsluha dětí v MŠ

Setkali jsme se s názorem, že inspekce doporučuje, aby se sami obsluhovali (namazat chleba, nalít polévku), ale z hlediska hygieny není realizovatelné. Mají tím děti vést k samostatnosti.

Komentář ČŠI:

Tyto činnosti lze provádět v MŠ. Lze to ve třídě nebo v místnosti, používané jako jídelna, není nutné, aby děti chodily do kuchyně. Děti se musí učit samostatnosti. Např. mají ve třídě mít možnost kdykoliv se napít, samy si určit velikost porce apod.

Konzultace s ČŠI: svoz dětí autobusem do MŠ

Zaznamenali jsme tvrzení, že byla zřízena služba svozu dětí autobusem do MŠ, ale na popud ČŠI byla služba zrušena, protože nebyla vyřešena odpovědnost za děti.

Komentář ČŠI:

Svozy dětí do MŠ provozovat lze. Je nutné určit osobu, která bude mít dohled nad dětmi. Dohled nemusí vždy vykonávat pedagogický pracovník. Osoba konající dohled musí být v nějakém vztahu ke škole, např. DPP, ale může to být i bezplatná dohoda, nutno mít definovanou zodpovědnost.

2.4 Další potřeby rozvoje školy

V případě oblasti otázek ohledně dalších potřeb rozvoje školy jsme se zaměřili zejména na tvrdé faktory, např. rekonstrukce, vybavení, systém financování či systém řízení školy a vykazování administrativy. Tj. oblasti týkající se spíše managementu školy, neboť v předchozích otázkách jsme se zabývali spíše měkkými faktory zejména z pohledu vedení školy na vzdělávání žáků.

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – Co na škole proběhlo dobře?

Ohledně dalších potřeb rozvoje školy jsme dle zacílení zadání obdrželi v případě otázky „Co na škole proběhlo dobře?“ jako nejčastější odpověď probíhající či dokončené rekonstrukce školy, dále pak kladné zhodnocení stávajícího stavu technického stavu a vybavení školy.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Proběhly či probíhají rekonstrukce školy, vč. zateplení	9
Technický stav či vybavení školy je dobré	6
Škola má podporu od zřizovatele, vč. podpory v souvislosti s dotacemi z IROP na vybavení a rekonstrukce či financování z rozpočtu zřizovatele	6
Je připravena projektová dokumentace či studie proveditelnosti na připravovanou rekonstrukci	2
Vedení školy nabízí učitelům možnost účastnit se DVPP, učitelé využívají DVPP.	2

Další odpovědi byly již ojedinělé, např. škola nemá vlastní jídelnu a daří se spolupráce se sousední školou ohledně využití jídelny, škola využívá dotace, na škole je speciální pedagog, škola využívá blízkosti lesa apod.

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – V čem byla škola úspěšná?

Zde jsou opět nejčastěji zmiňovány rekonstrukce ve spolupráci se zřizovatelem.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Realizace projektu IROP, projekty na pořízení vybavení, financování vybavení a obnov školy prostřednictvím zřizovatele, probíhají rekonstrukce	10
Na škole jsou nové počítače a interaktivní tabule	3

Další odpovědi byly opět ojedinělé, např. zavedení elektronické žákovské knížky, spolupráce s jinými školami, pořízení herních prvků na školní zahradu, úplná bezbariérovost školní budovy, organizace výletů a soutěží (zejména žáci ze sociálně slabého prostředí by se bez možnosti školních výletů nikam nedostali), spolupráce s rodiči na realizaci malých projektů, sponzoring, dobrá prezentace školy na veřejnosti (ukazatel úspěchu je dán rostoucím počtem žáků ve škole a zájmem rodičů o školu).

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Nejčastější odpověď se týká opět rekonstrukcí.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Jsou potřeba další rekonstrukce (učebny, sportoviště, školní jídelna, hřiště, propojení mezi budovami,...)	12
Vybavení školy je zastaralé, zastarávají počítače	3
Zajištění kvalifikovaných pedagogů	2
Jsou rezervy ve využívání ICT, tj. aby se učitelé nebáli používat ICT metodou pokus - omyl	2

Další odpovědi se týkaly např.: získání dalšího pracovníka na převzetí části administrativy od učitelů, využívání DVPP ze strany všech učitelů, zabezpečení budovy, pořízení koloběžek na školní zahradu, udržení si kvalifikovaných pedagogů, doprava na výlety je drahá.

Další potřeby rozvoje školy: Základní školy – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Není asi překvapením, že nejčastěji uváděná odpověď se týkala finančních prostředků.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Finance (vč. financí od zřizovatele a spolupráce se zřizovatelem)	10
Další stavební úpravy a rekonstrukce, jednání se zřizovatelem o nutných stavebních úpravách	8

Nejsou k dispozici kvalifikovaní pedagogové, ředitelé škol si tedy nemohou vybírat kvalitní pedagogy	5
Získat na školu další osoby, které by převzali část administrativy, tj. získat finanční prostředky na tyto osoby	4
Vybavení, materiál, ICT, lepší wifi	3

Další odpovědi se týkaly specifických problémů jednotlivých škol, např. nejistá budoucnost speciálních škol, reforma financování regionálního školství by měla být opravdu ve prospěch malých škol, otázka efektivního využití školního bazénu, pomoc s administrativou v souvislosti s dotacemi, je potřeba řešit následnou údržbu a opravy investic, lepší načasování dotací (vč. krajských) a neměnění podmínek a formulářů během vyhlášení dotační výzvy, rozšířit nabídku DVPP, aby žáci neutíkali na větší školy, aby byli na školách speciální pedagogové, levné webové stránky, supervize, řešení předsudků vůči soukromým školám vzniklým díky zaplnění mezery na trhu apod.

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – Co na škole proběhlo dobře?

I v případě mateřských škol se nejčastější odpověď týkala rekonstrukcí a vybavení.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „Co na škole proběhlo dobře?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Stav budov je dobrý, proběhly nebo probíhají rekonstrukce, vybavení je pořízováno a doplňováno průběžně	11
Spolufinancování ze strany zřizovatele, podpora ze strany zřizovatele	7
Kvalifikovaný pedagogický sbor	4
I přes různé problémy MŠ nadále funguje	3

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – V čem byla škola úspěšná?

Zde jsou odpovědi poměrně různorodé, ředitelé škol často nevěděli, co uvést jako úspěch.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „V čem byla škola úspěšná?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Nebyl velký průšvih	3
Obnova školní zahrady	3
Spolupráce se zřizovatelem	2

Další ojedinělé odpovědi vyjadřují specifika jednotlivých škol: např. zapojení do projektu zdravá školní jídelna, rozvoj MŠ se postupně zlepšuje, jsou schopni posílat pedagogy na DVPP, práce s dětmi – cizinci, navázání prvotního kontaktu s dítětem autistou apod.

Další potřeby rozvoje školy: Mateřské školy – V čem by se škola mohla zlepšit?

Nejčastější odpověď se týká opět rekonstrukcí.

Další potřeby rozvoje školy – odpověď na otázku „V čem by se škola mohla zlepšit?“	počet respondentů uvádějících odpověď
Rekonstrukce a vybavení	8
Zřízení administrativní pozice na pomoc ředitelce školy s administrativou	4
Dotace jsou rizikové, dotace jsou špatně nastavené (tj. IROP je pro MŠ jen na rozšiřování kapacit)	4
Finance	2

Další odpovědi se týkaly např. špatné spolupráce s rodiči (zejména ze sociálně slabého prostředí), zajištění logopedické prevence přímo v MŠ, rozšíření nabídky DVPP, metodická pomoc a centralizace (školské úřady), další projekty na rozvoj školy, inkluze je problémem při 28 dětech ve třídě apod.

2.5 Základní umělecké školy

Na území realizace projektu se nachází 8 základních uměleckých škol, z toho ve dvou případech se jedná o sloučenou základní a základní uměleckou školu pod jedno RED IZO. V rámci strukturovaných rozhovorů jsme se zaměřili na specifika vzdělávání žáků v základních uměleckých školách, potřeby rozvoje základních uměleckých škol, ale také případné možnosti rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti v ZUŠ. Základní umělecké školy jsou lokalizovány v Karlových Varech (dvě samostatné organizace), Nejdku, Toužimi, Nové Roli, Žluticích, Teplé a Bečově nad Teplou.

Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech – specifika vzdělávání v ZUŠ.

V této části strukturovaného rozhovoru jsme se zaměřili na specifika vzdělávání žáků v ZUŠ. V souladu s metodikou v dokumentu Postupy MAP II byly použity stejné podotázky jako u ZŠ a MŠ.

Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech: ZUŠ – Co na škole proběhlo dobře?

Na otázku, co na škole proběhlo dobře, jsme v případě ZUŠ obdrželi jako nejčastější odpověď, že škola funguje a je plná kapacita. Dále uvádíme souhrn odpovědí:

- Škola funguje, je plná kapacita školy.
- Škola se účastní krajských aktivit a akcí zřizovatele.
- Mají interaktivní tabule.
- Nově zřídili obor přípravná estetická výchova pro malé děti.
- Zapojují se do přeshraniční spolupráce.
- Nepoužívají zatím elektronické nástroje (klávesy a kytary).

Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech: ZUŠ – V čem byla škola úspěšná?

V případě dotazu na úspěch školy, nedokázali všichni ředitelé uvést odpověď. Získané odpovědi se týkají:

- Spolupráce s rodiči: Škola zapojuje rodiče do výuky a do domácí přípravy. Problémem ale je, že rodiče vnímají ZUŠ jako kroužek.
- Zřízení nových oborů na škole.
- Účast a úspěchy v soutěžích.
- Žák ZUŠ byl přijat ke studiu na konzervatoři.

Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech: ZUŠ – V čem by se škola mohla zlepšit?

Odpovědi se v rámci jednotlivých škol odlišovaly. Shoda byla v domácí přípravě a spolupráci s rodiči. Zde přehled odpovědí:

- Spolupráce s rodiči. Domácí příprava je náročná, zejména u hudebních oborů. Je potřeba, aby si rodiče uvědomili, že ZUŠ není kroužek.
- Zlepšení by mohlo být ve smyslu větší kreativity pedagogů.

- Větší účast školy v soutěžích.
- Je problém najít učitele, např. klavír a nauka.
- Zatím se škola nezapojila do šablon (projekty zjednodušeného vykazování OP VVV). Nevidí v tom přínos.
- Obecně klesá zájem o estetické obory. Rodiče podléhají kampani ohledně technických oborů. Bylo by potřeba propagovat estetické obory jako cestu ke vzdělávání ke kreativě.

Rozvoj potenciálu každého žáka v jiných oblastech: ZUŠ – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

V této otázce jsme zjistili odpovědi:

- Dotace na pořízení a vybavení učebny počítačové grafiky.
- Administrativní síla, zajištění informování veřejnosti o akcích školy.
- Pedagogové: výuka některých hudebních nástrojů, výuka hudební nauky moderním způsobem.
- Nápad, kreativita pedagogů, účastnit se DVPP.
- Větší prostory, technický stav budovy.

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – Co na škole proběhlo dobře?

Obvykle bylo zmiňováno vybavení a rekonstrukce, vč. dobré spolupráce se zřizovatelem. Naopak jsou školy, které by potřebovaly rekonstrukce a pořízení nového vybavení, tyto školy se k této otázce spíše nevyjadřovaly. Jako zajímavost lze uvést výuku hry na varhany.

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – V čem byla škola úspěšná?

Ve většině případů nebylo odpovězeno. Jako ojedinělá odpověď se vyskytlo, že škola má dobré zázemí a technické vybavení (tato škola je v nově rekonstruovaných a vybavených prostorách). Zajímavou odpovědí bylo konstatování jiné školy, že mají dostatek hudebních nástrojů, takže je mohou půjčovat (avšak mají hodně houslí, které nepotřebují, protože o housle není zájem).

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – V čem by se škola mohla zlepšit?

Zde bylo opět málo odpovědí a byly různorodé. Konkrétně: větší kreativita pedagogů, pořízení interaktivní tabule pro výtvarné obory (ovšem za předpokladu, že ji bude učitel používat), problémy se sehnáním a udržením kvalifikovaných pedagogů (nevyplatí se dojíždět při částečném úvazku).

Další potřeby rozvoje školy: ZUŠ – V čem škola potřebuje pomoci, aby se mohla zlepšit?

Ojedinělá odpověď se týkala technického stavu budov školy.

3 Specifické otázky MAP Karlovarsko II

V rámci strukturovaných rozhovorů s řediteli škol byly zařazeny specifické otázky v projektu MAP Karlovarsko II. Potřeba specifických otázek vznikla zejména během debat v pracovních skupinách a na Řídícím výboru projektu. Některé otázky vycházejí čistě z místních specifik, např. problematika vzdělávání žáků-cizinců.

3.1 Kapacity škol

Byla porovnávána rejstříková kapacita školy a skutečný počet žáků k 30. 9. 2018. Ředitelé škol byli požádáni o komentář k využití kapacity školy, zejména zda odpovídá rejstříková kapacita teoreticky možnému maximálnímu počtu žáků umístitelných do budovy školy.

Základní školy – kapacity škol

Skutečnost, že základní školy na Karlovarsku jsou velmi rozdílné, ilustruje např. fakt, že největší rejstříková kapacita školy je 750 žáků a nejmenší je 18 žáků. Skutečný počet žáků k 30. 9. 2018 je nejvíce 613 žáků a nejméně 8 žáků na základní škole. Využití kapacit se pohybuje od 100 % po 13 %. Ve třech případech bylo vysloveně řečeno, že rejstříková kapacita neodpovídá a tolik žáků by se do budovy školy nevešlo. V případě zejména malých škol je ovlivněno naplnění kapacity i poměrně malými výkyvy v počtu žáků. Školy, které vykazují nejmenší využití rejstříkové kapacity, se nacházejí spíše v menších obcích. Dále je třeba poznamenat, že na Karlovarsku existují školy, kde postupně dochází k nárůstu počtu žáků, neboť škola nemá ještě dlouhou historii a každý rok tak přibývá jeden ročník.

Využití kapacit základních škol	počet respondentů uvádějících odpověď
Využití kapacity je 100 % až 80 % rejstříkové kapacity	10
Využití kapacity je mezi 79 % a 50 % rejstříkové kapacity	13
Využití kapacity je pod 50 % rejstříkové kapacity	9
Nezjištěno či proměnlivé díky charakteru školy	2

Mateřské školy – kapacity škol

U mateřských škol je největší rejstříková kapacita 860 dětí a nejmenší 20 dětí. Největší kapacity jsou v mateřských školách zřizovaných Statutárním městem Karlovy Vary, kdy se jedná o dvě školy RED IZO, které mají ale více pracovišť pro poskytování vzdělávání. Pět škol vysloveně uvedlo, že rejstříková kapacita neodpovídá a je potřeba uvažovat nižší kapacitu. Využití kapacit u MŠ se na Karlovarsku pohybuje od 100 % (5 MŠ) po 53 %. V případě MŠ nejsou takové extrémy ohledně nevyužití rejstříkové kapacity jako u ZŠ. U MŠ je situace jiná než u ZŠ také ohledně míry využití kapacit, kdy naplněné kapacity MŠ vykazují zejména malé venkovské malotřídní MŠ.

Využití kapacit mateřských škol	počet respondentů uvádějících odpověď
Využití kapacity je 100 %	5
Využití kapacity je mezi 99 % a 80 % rejstříkové kapacity	15
Využití kapacity je mezi 79 % a 50 % rejstříkové kapacity	6
Nezjištěno či proměnlivé díky charakteru školy	3

Základní umělecké školy – kapacity škol

Kapacity ZUŠ se liší dle umístění školy. ZUŠ v K. Varech mají největší rejstříkové kapacity (1430 žáků a 1380 žáků). Nejmenší rejstříková kapacita ZUŠ je v Bečově nad Teplou (90 žáků), z mimo karlovarských škol je největší rejstříková kapacita ZUŠ v Nejdku (220 žáků).

Byla porovnávána rejstříková kapacita školy se skutečným počtem žáků k 30. 9. 2018. Základní umělecké školy na Karlovarsku mají naplněné či téměř naplněné kapacity. Čtyři ZUŠ uvedly, že kapacita je naplněna 100 %, dokonce někdy musí zájemce o vzdělávání odmítnat. Údaje dalších čtyř ZUŠ o využití kapacity jsou: 97 %, 95 %, 85 %, 82 %. Z toho nejmenší naplněnost (ačkoliv využití kapacity na 82 % je např. v porovnání se ZŠ velké) vykazují ZUŠ lokalizované ve městě Karlovy Vary.

3.2 Strategické plány rozvoje škol

Bylo zjištěno, že v nějaké formě má strategický plán rozvoje školy zpracováno 60 % škol (ZŠ, MŠ).

Z hlediska rozložení v území nejsou velké odlišnosti. V případě škol nacházejících se v Karlových Varech (bez ohledu na zřizovatele) má strategický plán rozvoje školy zpracováno 56 % škol. U škol nacházejících se mimo Karlovy Vary má strategický plán rozvoje školy zpracováno 62 % škol. Zpracování strategického plánu dle druhu školy ukazuje následující tabulka.

Druh školy	% škol se zpracovaným plánem rozvoje školy
Mateřská škola (vč. malých jednotřídních škol)	47 %
Základní škola	71 %
Sloučená základní a mateřská škola (vč. malotřídních)	58 %
Celkem	60 %

Nepotvrdila se domněnka, že by strategické plány rozvoje škol měly zpracovány zejména velké školy. Zpracované strategie v nějaké formě mají i některé malotřídní školy.

V případě, že škola nemá zpracován strategický plán rozvoje, byly zjišťovány také důvody. Mezi nejčastěji uvádění patří:

- Vedení školy by chtělo mít zpracovaný strategický dokument, ale je na to málo času a nechtějí mít jen formální dokument.
- Strategický plán rozvoje školy je aktuálně v přípravě, ale není ještě dokončen.
- Dokument není zpracován písemnou formou, ale ředitel školy pracuje s určitou vizí či má strategii tzv. „v hlavě“.

3.3 Školní dílny

U základních škol bylo zjišťováno, zda jsou ve škole k dispozici funkční dílny. Celkově bylo zjištěno bez ohledu na druh základní školy, že dílny jsou k dispozici na 62 % škol (21 škol). Dílny nemá 35 % škol (12 škol) a v případě jedné školy (3 %) je toto nerelevantní vzhledem k charakteru školy.

Dílny nemá 12 základních škol z Karlovarska, přičemž se jedná většinou o základní školy pouze s prvním stupněm, kde výuka v dílnách je čímsi nadstandardním. Pouze pět základních škol se druhým stupněm nemá aktuálně k dispozici funkční dílny.

Z 12 škol, které nemají dílny, uvedlo 7 ředitelů škol, že by dílny chtěli. V pěti případech jsme obdrželi odpověď, že dílny nemají a ani neuvažují o jejich zřízení. Z toho ve 4 případech se jedná o základní školy pouze s prvním stupněm. V jednom případě se jedná o základní školu s druhým stupněm, škola bohužel nemá prostory pro zřízení dílen, výuku řeší pomocí spolupráce s jinými základními školami, které dílny mají.

3.4 Personální podpora na školách

V rámci strukturovaných rozhovorů byly zjišťovány stručné informace k personální podpoře na školách. U základních škol bylo zjištěno, že:

- Na 79 % ZŠ mají asistenty pedagoga.

- Školní psycholog je k dispozici ve čtyřech ZŠ, tj. 12 % z dotazovaných škol na Karlovarsku. Z toho ¾ škol se školním psychologem se nachází ve městě Karlovy Vary, přičemž zřizovatelem je Statutární město Karlovy Vary ve dvou případech.
- Speciální pedagog je na 50 % ZŠ, nicméně často se jedná o částečné úvazky pedagogických pracovníků s odpovídajícím vzděláváním.

U mateřských škol bylo zjištěno, že asistent pedagoga působí na přibližně 50 % MŠ.

3.5 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Zjišťovali jsme také názory ředitelů škol na otázku dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Na otázku, zda DVPP ředitelům škol vyhovuje, nevyhovuje či částečně vyhovuje, není jednoznačná odpověď, viz následující tabulka.

Vyhovuje vám DVPP?	Počet a % respondentů uvádějících odpověď
Ano, zcela vyhovuje	19 odpovědí, tj. 38 %
Nevyhovuje, nebo částečně nevyhovuje	14 odpovědí, tj. 28 %
Odpověď nebyla zcela jasně vyjádřena či nezjištěno	17 odpovědí, tj. 34 %

Dále jsme zjišťovali formu DVPP (individuální vzdělávání či školení celého pedagogického sboru) ředitelé preferují. Školení celého sboru preferují pouze 2 ředitelé, jen individuální školení preferuje 17 ředitelů a obě formy vyhovují 20 ředitelům.

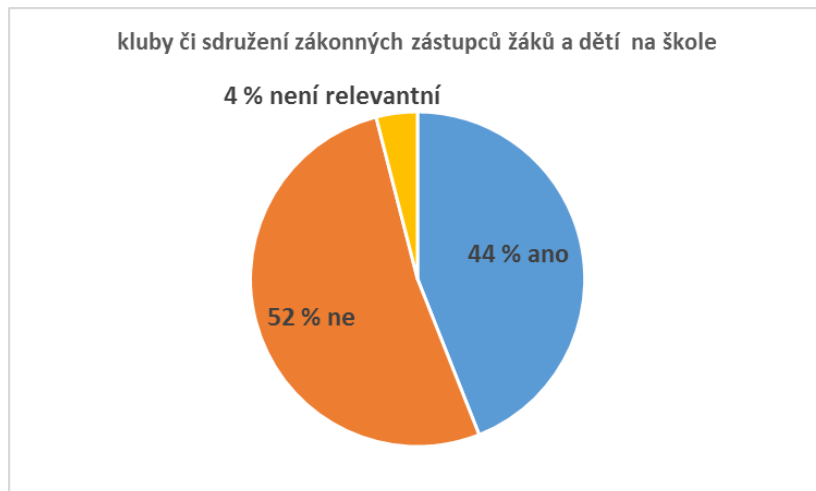
Poskytovatelem DVPP není jen NIDV Karlovy Vary. Mezi další často uváděné poskytovatele patří: Bludiště, KVC Sokolov, Červený kříž, NIDV Plzeň. Těší nás, že část ředitelů uvedla mezi poskytovatele DVPP také náš projekt MAP Karlovarsko II (resp. předchozí projekt MAP ORP Karlovy Vary). 1/5 ředitelů škol uvedla, že DVPP jim poskytuje pouze NIDV, ostatní využívají také nabídku jiných vzdělávacích organizací.

Ředitelů škol, u kterých jsme zjistili, že jim současná podoba DVPP nevyhovuje nebo částečně nevyhovuje, jsme se ptali na důvody. Zde je shrnutí nejčastěji uváděných důvodů, proč DVPP ne zcela vyhovuje:

- Nevyhovuje nabídka, je potřeba zvýšit, zatraktivnit či zmodernizovat nabídku DVPP. Opakují se stejná školení, nabídka je úzká.
- Problémem je dostupnost, např. špatná dopravní dostupnost při nutnosti dojíždět za DVPP mimo region, nutnost suplování za chybějícího učitele, nevyhovující čas školení (v době výuky), někdy je překážkou vysoká cena DVPP. Někteří ředitelé uváděli, že by přivítali, kdyby DVPP probíhalo v odpoledních hodinách a o prázdninách, tj. v rámci pracovní doby učitelů ale mimo dobu přímé práce ve výuce.
- Problematický přenos informací ze školení z učitele na další kolegy ve sborově v případě individuálních školení.

3.6 Spolupráce se zákonnými zástupci žáků a dětí formou klubů a sdružení

V této části strukturovaného rozhovoru jsme se ptali ředitelů škol na zkušenosti s formou spolupráce se zákonnými zástupci žáků a dětí formou klubů či sdružení. Následující graf ukazuje, že tuto formální formu lze nalézt v téměř polovině škol (ZŠ i MŠ).

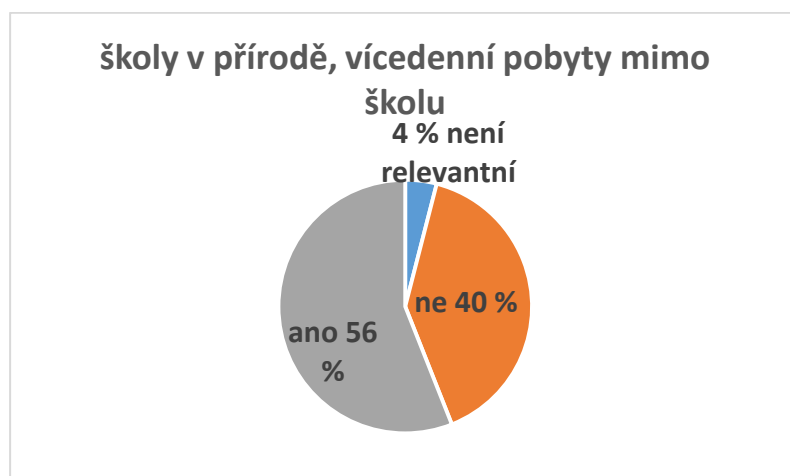

Tuto formu spolupráce využívá 13 škol v Karlových Varech (bez ohledu na zřizovatele školy) a 10 škol mimo Karlovy Vary. Jedná se spíše o větší školy z hlediska počtu žáků, nicméně mezi školami s touto formou spolupráce se zákonnými zástupci nalezneme také malotřídní ZŠ či MŠ.

Školy, které nemají zavedenu tuto formu spolupráce, nicméně uvedly, že jinou zejména neformální spolupráci se zákonnými zástupci. Kromě jedné školy se ve všech těchto případech jedná o školy nacházející se mimo město Karlovy Vary. Jedná se spíše o menší ZŠ a MŠ.

3.7 Školy v přírodě, ozdravné pobyty, vícedenní školní výlety

Bylo zjištěno, že více než polovina škol (či alespoň některé třídy z těchto škol) vyjíždí na nějakou formou organizovaný vícedenní pobyt (školy v přírodě, ozdravné pobyty, vícedenní školní výlety). Konkrétně 56 % škol vyjíždí, 40 % škol nevyjíždí a z důvodu charakteru školy toto není relevantní pro dvě ze škol Karlovarska.

Bylo zjištěno, že školy, které se nacházejí spíše ve větší vzdálenosti od Karlových Varů, častěji na vícedenní pobyty nevyjíždějí. Jako důvody, proč školy nejezdí bylo uváděno:

- Finanční důvody, např. sociálně slabé rodiny by vícedenní pobyt nezaplatily.
- Vícedenní pobyty jsou náročné z hlediska bezpečnosti a legislativních požadavků. Je to rizikové.
- V případě MŠ bylo uváděno, že děti jsou malé a odloučení od rodičů by byl problém. Dále v případě malých MŠ by nebyl k dispozici personál, který by ve škole zůstal s dětmi, které by nejely.
- Z případě škol na venkově je také argumentem, že mají pěknou přírodu v okolí školy a není tedy potřeba někam vyjíždět.

Z hlediska rozložení škol v regionu, které vyjíždějí, bylo zjištěno: Ze škol nacházejících se v Karlových Varech (bez ohledu na zřizovatele) 93 % jezdí. Ze škol mimo Karlovy Vary vyjíždí 44 %.

Z hlediska typu školy jsme zjistili: V rámci MŠ 38 % škol jezdí. V rámci ZŠ 70 % škol jezdí. Co se týče sloučených ZŠ a MŠ, tak 67 % škol vyjíždí na vícedenní pobyty.

Nejčastěji se jezdí na 5 až 7 dní. Cena na žáka se pohybuje od 2 tis. Kč do 3,5 tis. Kč v závislosti na vzdálenosti lokality od školy a na zaplacených službách.

3.8 Spolupráce školy a zřizovatele

Ředitelů škol jsme se ptali na jejich názor na spolupráci se zřizovatelem školy. V podstatě téměř vždy jsme se dozvěděli stručné odpovědi vypovídající o spokojenosti. Ze stručnosti odpovědí se lze domnívat, že ředitelé škol nechtěli v rámci strukturovaných rozhovorů sdělovat podrobnosti. Na doplňující dotaz, v čem konkrétně jste spokojeni, jsme zjistili, že spokojenost se týká zejména spolupráce na investičních projektech (vč. dotací z IROP) a v některých případech zajištění financování např. na dražší výlety a školy v přírodě, stravování ve školní jídelně, pomůcky a pracovní sešity, doplácení mezd pedagogů a obecně zájem udržet školu na malé obci.

V dalších komentářích jsme ojediněle zaznamenali názory, že škola by potřebovala větší metodickou podporu (tzv. školské úřady), více financí např. na doplácení mezd pedagogických pracovníků. Bylo ojediněle zmíněno, že je z hlediska spolupráce se zřizovatelem patrný vliv čtyřletého volebního období v komunálních volbách. Také bylo ojediněle zmíněno, že zřizovatel by měl více sledovat vývoj školy v rámci funkčního období ředitele školy.

Z jiných otázek ve strukturovaném rozhovoru bylo v souvislosti se spoluprací se zřizovatelem také zjištěno, že:

- Existují obce, kde zřizovatel školy přispívá na obědy či plně hradí obědy prvňákům nebo celému prvnímu stupni ZŠ.
- Jsou školy, kdy zřizovatel platí pomůcky a pracovní sešity pro celý první stupeň ZŠ.
- Existuje škola, která má od zřizovatele příspěvek na financování školy v přírodě.

3.9 Bezbariérovost školních budov

Otázka bezbariérovosti školních budov je zajímavá nejen pro projekt MAP Karlovarsko II, ale také pro tvorbu Školské inkluzivní koncepce Karlovarského kraje (ŠIK KK), která je zpracovávána v rámci projektu IKAP KK. Bylo zjištěno, že v době dotazování ředitelů škol bylo plně bezbariérových pouze 8 ZŠ a MŠ z Karlovarska. Další podrobnější údaje ukazuje následující tabulka.

Stav bezbariérovosti školní budovy	Počet a % respondentů uvádějících odpověď
Budova školy není bezbariérová	13 škol, tj. 26 % (z toho z 80 % se jedná o malé MŠ a malé sloučené MŠ a ZŠ)
Budova školy je částečně bezbariérová	23 škol, tj. 46 %
Budovy školy je plně bezbariérová	8 škol, tj. 16 % (z toho 6 škol se nachází v Karlových Varech a 2 školy se nachází mimo Karlovy Vary)
Zbytek nezjištěno.	

Zjišťovali jsme také důvody neúplné bezbariérovosti školní budovy a postoje ředitelů škol k této problematice do budoucna:

- 33 % ředitelů škol uvedlo, že by situaci příchodu zdravotně postiženého žáka na vozíčku šlo nějak řešit a žáka by neodmítli.
- 17 % ředitelů škol uvedlo, že důvodem nevyřešení bezbariérovosti je stará budova školy, kam nelze umístit ani schodolez.
- 17 % ředitelů škol uvedlo, že se problematikou zajištění úplné bezbariérovosti dosud nezabývalo, řešili by to až v případě nutnosti.
- 12 % ředitelů škol sdělilo, že bezbariérové jsou jen některé budovy školy.
- 12 % ředitelů škol uvedlo, že v případě příchodu zdravotně postiženého žáka na vozíčku by tuto situaci musel řešit zřizovatel škol, a to umístěním žáka do jiné školy.

3.10 Žáci-cizinci a děti-cizinci na školách

Otázka vzdělávání dětí-cizinců a žáků-cizinců v mateřských a základních školách je velmi aktuální a specifickou pro region Karlovarsko. Pokusili jsme se v rámci strukturovaných rozhovorů tuto problematiku zasadit do konkrétních čísel. Ve strukturovaných rozhovorech jsme respondentům (ředitelům škol) vysvětlovali, že zde chápeme dítě/žáka jako cizince z hlediska jeho znalostí českého jazyka a používání jiného jazyka v domácím prostředí, nikoliv z hlediska národnosti či cizí státní příslušnosti. Přesto je potřeba upozornit na to, že výsledky mohou být zkresleny právě z důvodu odlišného chápání pojmu „cizinec“, neboť jsme se setkávali s tvrzením typu: „Vietnamce či Rusy mezi cizince nepočítám, protože mají české babičky či chůvy.“ Nicméně i tak mají námi zjištěné údaje alespoň základní vypovídací hodnotu o podílu škol na Karlovarsku se zkušeností se vzděláváním

cizinců, velikosti problému a některých postojích respondentů k problematice vzdělávání dětí a žáků-cizinců.

Bylo zjištěno, že přibližně 60 % škol na Karlovarsku má za sebou nějakou zkušenost se vzděláváním dětí/žáků-cizinců. Konkrétnější údaje uvádí následující tabulka.

Zkušenosti se vzděláváním dětí/žáků-cizinců	Počet a % respondentů uvádějících odpověď
Řádově jednotky dětí/žáků-cizinců na škole.	23 škol, tj. 46 % škol (nicméně na malé škole tvoří i jeden žák-cizinec ve výpočtu relativně vysoké procento z žáků)
Nemají cizince na škole.	11 škol, tj. 22 % (pozor, ale přibližně 1/3 z těchto škol uvádí Vietnamce či Rusy s českými babičkami nebo chůvami)
Kolem 5 % až 10 % dětí/žáků-cizinců na škole.	4 školy, tj. 8 % (z toho 2 školy se nacházejí v Karlových Varech a 2 školy mimo Karlovy Vary)
Více než 10 % dětí/žáků-cizinců na škole.	3 školy, tj. 6 % (tyto školy jsou naprosto odlišné svým charakterem)

Ředitele škol jsme vyzvali, aby si představili situaci náhlého příchodu většího množství dětí či žáků cizinců do školy a ptali jsme se, jak by postupovali:

- Podpůrná opatření a plán pedagogické podpory by využilo 30 % ředitelů.
- 20 % ředitelů škol uvedlo, že ví, na koho se obrátit, což konkrétně je NIDV, organizace Meta, Pedagogicko-psychologická poradna, Centrum na podporu integrace cizinců.
- Od 8 % ředitelů jsme se dozvěděli odpověď ve stylu „je to složité...“
- 8 % ředitelů uvedlo, že tito žáci stejně mají „české babičky“.
- 6 % ředitelů sdělilo, že větší skupinu cizinců by přijmout na školu nezvládlo, ale jednotlivce ano.

Dále jsme zjistili některé zajímavé ojedinělé názory. Např. je potřeba zjistit, co je vlastně cílem vzdělávání, resp. pobytu cizince. Dozvěděli jsme se také odpověď, že by žák-cizinec bylo ze strany vedení školy doporučeno, aby přešel na ZŠ jazyků Karlovy Vary, která je dle názoru respondenta specializována na vzdělávání žáků-cizinců. Zaznamenali jsme také ojedinělý názor, že příchod větší skupiny cizinců by školu obohatil.

Upozorňujeme, že pokud by žáci-cizinci byli spádoví, škola by je musela přijmout ke vzdělávání.

Konzultace s ČŠI: děti-cizinci v MŠ, kritéria přijímání dětí do MŠ

Dotaz na ředitele v rámci dotazování: Co byste dělali v případě příchodu větší skupiny cizinců do vaší školy. Jedna z odpovědí od ředitelky MŠ byla, že by dala kritérium, že vzdělávací jazyk je čeština.

Komentář ČŠI:

Nastavit takto kritérium přijetí do MŠ nelze, nelze dítě diskriminovat z důvodu, že nemluví česky. Nejde, aby MŠ měla v kritériích, že nebudou brát děti, které nemluví česky.

Státní příslušníci zemí EU mají stejný přístup ke vzdělávání. Jiné osoby (tj. nejsou občané zemí EU) mají jiné podmínky. Na předškolní vzdělávání mají právo, pokud mají jako občané jiných zemí než EU právo k pobytu na dobu delší než 90 dní. Právo na vzdělávání mají také azylanti. Tyto osoby se stanou dětmi, žáky, studenty školy, pokud prokáží oprávněnost pobytu.

MŠ mohou pracovat s kritériem spádovosti, ale nedoporučuje se mít toto kritérium na prvním místě.

<https://www.ochrance.cz/> - veřejný ochránce práv: lze zde najít doporučená kritéria k přijímání do MŠ. Jsou zde také rozebrána některá kritéria ohledně vhodnosti.

Konzultace s ČŠI: výuka českého jazyka pro cizince jako cizího jazyka

Dotaz: Jak je to s výukou českého jazyka jako cizího jazyka u žáků-cizinců?

Komentář ČŠI:

Pro žáky-cizince lze vyučovat češtinu jako cizí jazyk. V RVP to ale bude až od roku 2020, díky RVP tedy bude „návod“. Škola si pro výuku češtiny jako cizího jazyka musí vytvořit „osnovy“. Lze takto vyučovat češtinu jako nepovinný předmět nebo jako kroužek.

*Prakticky to znamená, že žák ve škole má:
předmět český jazyk a literatura (normálně dle RVP ZV)
první cizí jazyk (obvykle angličtina)
druhý cizí jazyk (např. němčina)
češtinu jako cizí jazyk jako nepovinný předmět*

Doplňující dotaz na vzdělávání dětí zahraničních manažerů, kteří zde jsou na přechodnou dobu a nemají tedy potřebu učit se česky:

Úřední jazyk je čeština. Pokud chce škola vyučovat některé (ne všechny) předměty v cizím jazyce, musí požádat MŠMT, které toto povoluje. Není to běžné, v Karlovarském kraji navíc pravděpodobně není dostatek učitelů s potřebnou šíří vzdělání (aby jazykář rozuměl fyzice, nebo fyzikář uměl učit fyziku anglicky...) Výuku v cizím jazyce lze vést pouze u národnostních menšin dle sčítání lidu nad 10 % dané národnosti v dané obci, prakticky pouze Poláci na severu Moravy. Možností jsou Evropské školy zřizované v Praze u velvyslanectví nebo soukromé mezinárodní školy.

Konzultace s ČŠI: metody a formy práce ve třídách s velkým podílem žáků-cizinců na různé úrovni znalosti češtiny.

Dotaz: Jak prakticky koncipovat výuku (zejména předmětu český jazyk a literatura) ve třídách, kde je velký podíl žáků-cizinců na různé úrovni znalosti češtiny. Konkrétně je problémem, že prostředí je nepříjemné a hlučné, když mluví více osob najednou (asistent pedagoga s žáky-cizinci začátečníky a zároveň pedagog k většinové části třídy). Je možno vyloučit na samostatné pracoviště mimo třídu asistenty pedagoga s žáky-cizinci z hodin, při kterých se nemohou žáci-cizinci kvůli svému jazykovému handicapu spoluúčastnit nebo v nichž mluvením ruší (např. při testech, slohových pracích)?

Komentář ČŠI:

Žákům s odlišným mateřským jazykem může škola vytvořit vhodné podmínky zpracováním plánu pedagogické podpory či individuálního vzdělávacího plánu. Legislativa umožňuje dělení tříd na skupiny, ale každou skupinu musí vyučovat učitel (nikoliv jen asistent pedagoga). Asistent pedagoga se může žákům s odlišným mateřským jazykem věnovat po část hodiny odděleně, ale taková organizace musí být pedagogicky zdůvodněna. Inspiraci lze hledat u malotřídních škol, kde ČŠI zjišťuje většinou velmi dobrou organizaci práce tak, aby se žáci různých ročníků vzájemně nerušili, a postupy vhodně aplikovat v případě skupiny žáků s odlišným mateřským jazykem.

4 Údaje k rovným příležitostem ve vzdělávání

Informace prezentované v této kapitole byly realizačním týmem projektu MAP Karlovarsko II zjišťovány na základě povinnosti vyplývající z dokumentu „Metodika rovných příležitostí v PO 3 OP VVV“. Cílem není vytvářet žebříčky škol či školy mezi sebou porovnávat. Smyslem má být zahájit diskuzi týkající se rovných příležitostí ve vzdělávání v rámci jednotlivých škol v regionu.

Z důvodu předběžné opatrnosti, aby nemohla být prezentací konkrétních údajů nějaká škola poškozena v očích laické veřejnosti, údaje anonymizujeme. Údaje byly také anonymizovány při předání zjištěných skutečností ze strany realizačního týmu projektu MAP Karlovarsko II zpracovatelům Školské inkluzivní koncepce Karlovarského kraje (ŠIK KK), tj. manažerům projektu IKAP KK. Jak zpracovatelé ŠIK KK, tak realizační tým projektu MAP měli povinnost sběru prezentovaných údajů od škol, tato povinnost vyplývá z dokumentu „Metodika rovných příležitostí v PO 3 OP VVV“, který je výkladem poskytovatele dotace závazný. Sběr údajů tedy probíhal ve spolupráci mezi projekty MAP a IKAP KK. Údaje byly sledovány za školní roky 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017, novější data nebyla v době strukturovaných rozhovorů k dispozici.

Ředitelé škol byli informováni, že údaje budou anonymizovány. Ředitelé škol měli možnost údaje okomentovat a realizační tým projektu MAP se domnívá, že tyto komentáře jsou mnohdy cennější než konkrétní čísla.

Jak již bylo řečeno, smyslem shromažďování a vyhodnocování údajů má být vyvolat diskuzi. Každý z ředitelů škol zná situaci ve své škole a na základě souhrnných anonymizovaných údajů si může vyhodnotit, jak na tom jeho škola je a zda a jak může pracovat na případných zlepšeních. Se souhrnnými údaji a komentáři budou dále také pracovat pracovní skupiny projektu MAP Karlovarsko II, zejména pracovní skupiny zabývající se tématem rovných příležitostí.

4.1 Absence

První z povinně zjišťovaných položek se týkala omluvených a neomluvených absencí žáků. Absence byly přepočteny na počet hodin/žák/rok, aby bylo možné alespoň základní srovnání. Nebyly zjištěny zásadní rozdíly, co se týče lokality školy. Dle komentářů ředitelů škol jsou výkyvy v absencích dány zejména jednotlivci, např. zvýšená nemocnost, jednotlivé sociálně problémové rodiny.

Při porovnání průměrných absencí na jednotlivých školách jsme zjistili následující: Nejmenší průměrná omluvená absence byla ve škole 40 h/žák/rok. Největší průměrná omluvená absence na škole byla 170 h/žák/rok.

Nulovou neomluvenou absencí uvedlo pět škol. V průměru pod 1 h/žák/rok neomluvené absence má 2/3 škol, přibližně 1/3 škol má průměrnou neomluvenou absenci více než 1 h/žák/rok. V případě neomluvené absence jsou výrazné výkyvy dané problematickým chováním jednotlivců, přičemž nelze říci, že by se vyskytovaly školy, kde by problém neomluvené absence byl výrazně velký.

Ohledně absencí ředitelé škol uváděli tyto komentáře:

- Většina škol zkoumá v nějaké míře příčiny absencí. Nicméně existují školy, které nezkoumají příčiny absencí, neboť žákovu nepřítomnost omlouvá rodič a není v kompetenci školy toto řešit či vyžadovat lékařské potvrzení.
- Odchytky v absencích jsou způsobeny zejména ze strany jednotlivců, např. zvýšená nemocnost konkrétního žáka, jednotlivé sociálně problémové rodiny.

- V případě zjištění neomluvené absence většina škol spolupracuje s OSPOD či se zřizovatelem.
- V případě podezřelých absencí školy komunikují s rodinou. Existují také školy, které se vzhledem k poněkud problémovější skladbě žáků snaží působit preventivně, vč. preventivní komunikace s rodinou.
- Absence jsou obvykle dány běžnou nemocností.
- Školy často narážejí na problém, že není k dispozici nástroj, jak řešit neomluvené či podezřelé absence. Některé školy zmiňovaly předchozí negativní zkušenosti při snahách řešit podezřelé a neomluvené absence.
- Některé školy uvedly, že zvýšená absence je dána migrací (stěhování v rámci kraje) a žáky-cizinci na škole, kteří odjíždějí na dlouhodobější pobyty do země původu.

Konzultace s ČŠI: absence dětí v předškolním vzdělávání v MŠ

Dotaz z MŠ zní: Ředitelka MŠ neví, jak postupovat, když má dítě od rodičů omluvenou absenci 3 měsíce v kuse a do MŠ nechodí. Neví, zda se toto započítává do povinnosti splnit předškolní docházku.

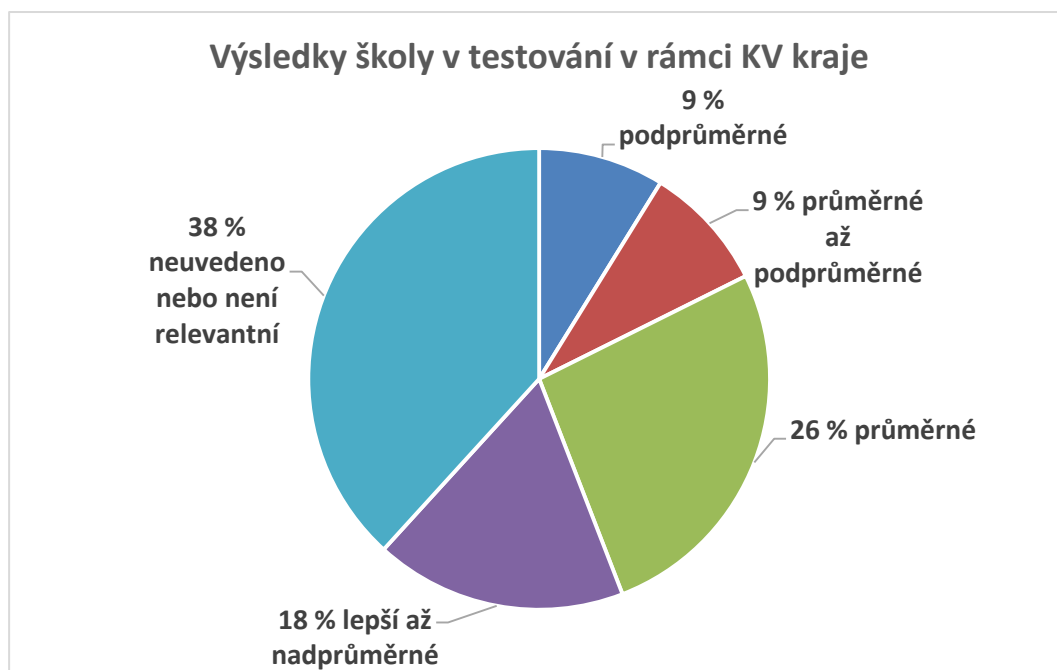
Komentář ČŠI:

Ředitelka MŠ musí nastavit způsob omlouvání absencí ve školním řádu. V odůvodněných případech lze požadovat lékařské potvrzení o nemoci dítěte. V odůvodněných případech hlásit na OSPOD, že je podezření na zanedbávání povinnosti vzdělávání dítěte, které má velké absence v posledním roce povinné předškolní docházky. V případě velké absence lze doporučit individuální vzdělávání a pak přezkoušení. Když dítě nevyhoví požadavkům při přezkoušení, tak to pak hlásit na OSPOD.

4.2 Testování ČŠI

V rámci spolupráce se zpracovateli ŠIK KK bylo domluveno, že v oblasti týkající se testování ČŠI bude zjišťován názor ředitelů škol na postavení dané školy z hlediska výsledků testování v rámci Karlovarského kraje (škola je ve výsledcích testování spíše nadprůměrná, průměrná, podprůměrná). V případě, že škola nebyla v posledních letech testována, se jedná o odhad ze strany ředitele školy, aby porovnal postavení své školy v porovnání s ostatními školami z Karlovarského kraje. Dále byly zjišťovány názory ředitelů škol na skutečnost, že Karlovarský kraj vychází dlouhodobě nejhůř v rámci různého testování (např. úroveň gramotností) a v celorepublikových srovnáních (jednotné přijímací zkoušky na střední školy a společná část maturit).

Na otázku, jak je na tom vaše škola v rámci Karlovarského kraje ve výsledcích testování, odpovědělo nejvíce ředitelů škol, že škola vykazuje průměrné výsledky. Rozložení odpovědí ukazuje následující graf. Jedná se o poměrně odpovídající rozložení odpovědí, neboť by skutečnosti jistě neodpovídalo, kdyby většina škol uvedla, že dosahuje nadprůměrných nebo naopak podprůměrných výsledků. Znovu upozorňujeme, že jsme se ptali na porovnání v rámci Karlovarského kraje. Při porovnání v rámci celé ČR by byla situace posunuta směrem k podprůměrným výsledkům u více škol.

U dotazu na důvody, proč je na tom Karlovarský kraj dlouhodobě nejhůř ve výsledcích testování, jsme získali odpovědi (seřazeno dle četnosti výskytu dané odpovědi):

- Důvodem jsou odchody obyvatel z Karlovarského kraje, nízká vzdělanost obyvatel, malá návratnost absolventů vysokých škol zpět do Karlovarského kraje, absence pedagogické fakulty v Karlovarském kraji.
- Je potřeba zvýšit kvalitu a aprobovanost pedagogů a více motivovat žáky k lepším výsledkům.
- Důvodem je sociální struktura obyvatelstva, v případě sociálně slabých rodin má vzdělání malou hodnotu (tyto odpovědi uváděli pouze ředitelé škol nacházejících se mimo město Karlovy Vary).
- Platy pedagogů jsou nízké, je potřeba školství více zafinancovat ze strany státu.

Mezi další zajímavé méně časté odpovědi patří:

- Ve společnosti převažuje nespokojenost, kritika a negativní nastavení. Je patrná nechuť rodičů ke vzdělávání. Je potřeba změnit myšlení.
- Problém ještě prohloubí špatná optimalizace struktury středních škol ze strany Karlovarského kraje.
- Problém může spočívat v systému testování, které probíhá na počítači a žáci nejsou na takový způsob práce zvyklí. Problém může být také způsobem větším podílem žáků-cizinců na školách v Karlovarském kraji oproti jiným krajům v ČR.

Zajímavá je také jedna ojedinělá odpověď, která byla zaznamenána ve škole, kde je hodně žáků se SVP a ze sociálně slabého prostředí. Názor ředitele této školy říká, že sociokulturní zázemí nemá vliv, vše je o dobrém učiteli.

4.3 Odchody na víceletá gymnázia

Odchody žáků ze základních škol na víceletá gymnázia představují často pro základní školy kontroverzní téma, obecně zaznívají v médiích názory, že víceletá gymnázia obírají základní školy o dobré žáky, tahouny třídy, a že jsou pomocí víceletých gymnázií uměle vytvářeny elity.

Z údajů ze školních matrik poskytnutých od zpracovatelů ŠIK KK vyplynuly počty žáků, kteří odcházejí na víceletá gymnázia z jednotlivých základních škol. Z toho byl vypočítán podíl žáků vztažený na daný ročník v jednotlivých školách. Údaje byly okomentovány ze strany ředitelů škol. Je třeba poznamenat, že v případě Karlovarska jsou relevantní pouze osmiletá gymnázia, protože šestileté gymnázium je v Karlovarském kraji pouze v Sokolově, kam je špatná dopravní dostupnost z obcí v ORP K. Vary (mimo město K. Vary).

Žáci ze škol z Karlovarska odcházejí na osmiletá gymnázia do Karlových Varů, do Ostrova a do Chodova. Z pohledu na celkové rozložení víceletých gymnázií v Karlovarském kraji patří gymnázia v Karlových Varech a Ostrově mezi školy, o které je největší zájem. Na obou těchto gymnáziích jsou otevírány dvě třídy osmiletého gymnázia a jedna třída čtyřletého gymnázia. Zároveň se jedná o lokalizaci škol v oblasti, kde je největší hustota obyvatel v Karlovarském kraji.

Podíl odchodů žáků na víceletá gymnázia	% základních škol na Karlovarsku
Žáci ze základní školy neodcházejí na víceletá gymnázia.	26 % škol
Odchody na víceletá gymnázia jsou do 10 % z 5. ročníku na dané škole.	18 % škol
Odchody žáků z dané školy na víceletá gymnázia meziročně značně kolísají.	23 % škol
Dlouhodobě z dané základní školy odchází na víceletá gymnázia více než 10 % z 5. ročníku.	18 % škol (všechny se nacházejí ve městě K. Vary).
Odchody na víceletá gymnázia nejsou relevantní z důvodu charakteru školy, nebo škola ještě neměla žáky v 5. ročníku.	15 % škol

Největší procento odchodu žáků z jedné základní školy bylo zjištěno jako 39 % žáků 5. ročníku. Všechny školy, kde se dlouhodobě pohybuje procento odchodů žáků z 5. ročníku nad 10 %, se nacházejí ve městě Karlovy Vary.

Nejčastějším komentářem ze strany ředitelů škol ohledně odchodů žáků na víceletá gymnázia bylo tvrzení, že by mělo být méně tříd na osmiletém gymnáziu a více tříd na čtyřletém gymnáziu a na víceletá gymnázia by měli odcházet ze základních škol opravdu pouze výborní žáci. Ze strany ředitelů tří škol jsme se dozvěděli, že školy systematicky pracují na tom, aby žáci na víceletá gymnázia neodcházel a aby rodiče viděli, že základní škola je kvalitní. U dvou škol jsme zjistili, že odchody žáků na víceletá gymnázia vedení školy nevidí z hlediska počtu žáků, neboť na druhý stupeň dojíždějí žáci z okolních obcí a je tak kompenzován počet žáků odcházejících na osmileté gymnázium.

Několik ředitelů škol uvedlo, že chápe motivaci rodičů ke studiu žáků na víceletých gymnáziích. Jednou byla dokonce odpověď, že základní škola v případě zájmu rodičů pomůže s přípravou na přijímací zkoušky. V případě jedné základní školy končící 5. ročníkem bylo zjištěno, že úspěšnost několika žáků u jednotných přijímacích zkoušek na osmileté gymnázium lze prezentovat jako úspěch školy, aby rodiče viděli, že škola je kvalitní. Další komentáře se týkaly skutečnosti, že při odchodu více žáků se ztrácí motivace těch, kteří zůstanou na základních školách. Jeden respondent se domnívá, že problémem je to, že základní školy jsou různé a problém by byl vyřešen zavedením jednotných osnov.

U škol, ze kterých žáci téměř na osmileté gymnázium neodcházejí, byly zaznamenány následující komentáře. Žáci neodcházejí z důvodu špatné dopravní dostupnosti. Neodcházejí, protože nejsou ambice na straně rodičů ani žáků. Odcházejí ze spádové základní školy na základní školy v Karlových Varech, problematika odchodů žáků se tedy těchto škol týká, ale nikoliv z důvodu odlivu na osmileté gymnázium.

Konzultace s ČŠI: výběrové třídy na ZŠ

S otázkou odchodů žáků na víceletá gymnázia souvisí také problematika rozřazování žáků na základních školách do tzv. výběrových tříd. V Karlovarském kraji existují školy, kde jsou žáci rozřazováni už na prvním stupni (tzv. přijímací zkoušky a souhlas rodiče s přihláškou do výběrové třídy).

Komentář ČŠI:

O rozdělení žáků do tříd rozhoduje ředitel školy. Popisovaný případ je skryté rozřazování žáků. V případě nadaných žáků platí par. 17 školského zákona, tito žáci mohou mít rozšířenou výuku některých předmětů. Pozitivním příkladem, kdy žáci jsou společně ve třídách a někteří mají rozšířenou výuku jen některých předmětů, ale nejsou to výběrové třídy samostatně, jsou konkrétně dvě školy ve městě Karlovy Vary. Z hlediska rovného přístupu ke vzdělávání není zcela žádoucí, aby ve škole byly zřízeny zároveň výběrové a nevýběrové třídy. Vhodnější je vytváření skupin žáků s rozšířenou výukou jen určitých předmětů dle nadání. Možnou příčinou vzniku tzv. výběrových tříd může být „boj o žáka“ a snaha vyhovět některým rodičům.

Konzultace s ČŠI: rozdělování žáků na ZŠ do skupin dle výkonnosti

Dalším souvisejícím tématem je rozdělování žáků do skupin dle výkonnosti. Lze rozdělovat žáky na určité předměty do skupin dle výkonnosti? Např. žáci, kteří mají lepší výsledky v angličtině, by byli v jedné skupině a žáci s horšími výsledky ve druhé skupině. Skupina prvních žáků by se mohla vzdělávat nad rámec RVP (více konverzace, více slovíček, více do hloubky)?

Komentář ČŠI:

Je nutné, aby škola definovala v ŠVP pro různé skupiny žáků např. jazykově nadané, různé očekávané výstupy, pokud mají být tito žáci vzdělávání „jiným způsobem“. Škola by ale měla zvážit, zda není pro slabší žáky výhodnější vzdělávání s těmi nadanějšími, neboť pak dosahují větších pokroků. Pokud se škola pro dotazované dělení žáků v případě cizích jazyků rozhodne, pak se musí jednat o vytváření skupin, nikoliv tříd.

Spíše než o odlišné očekávané výstupy ŠVP je lepší opírat výuku o účinné metody a formy, které dovedou žáky ke stejným výstupům. Nezakládat rozdělování žáků na odlišnosti obsahu vzdělávání, ale na použitých metodách a formách, např. u nadaných žáků při výuce cizích jazyků více konverzace. Další možností, jak rozvíjet v ZŠ jazykově nadané žáky, je nabídnout konverzaci v cizím jazyce jako nepovinný předmět.

4.4 Přijímací zkoušky na střední školy

V tématu přijímacích zkoušek se jedná o dvě navazující skutečnosti. Nejprve kolik procent žáků základní školy si podá přihlášku na střední školu s maturitou, po té jaká je úspěšnost u jednotných přijímacích zkoušek, resp. jaké procento žáků dané základní školy pokračuje ve vzdělávání na střední škole s maturitou.

Podíl žáků skládajících standardizované přijímací zkoušky na SŠ, tj. podají si přihlášku	počet základních škol na Karlovarsku
100 % žáků 9. ročníku dané základní školy si podává přihlášku na SŠ (úspěšnost se pohybuje kolem 70 % až 80 %, škola se nachází v K. Varech).	1 škola
Kolem 90 % žáků 9. ročníku dané základní školy si podá přihlášku na SŠ (všechny tyto školy se nacházejí v K. Varech).	3 školy
65 % až 85 % žáků 9. ročníku dané základní školy si podá přihlášku na SŠ.	8 škol
40 % až 60 % žáků 9. ročníku dané základní školy si podá přihlášku na SŠ (přičemž 5 z 6 těchto škol se nachází mimo K. Vary).	6 škol
Méně než 40 % žáků 9. ročníku dané základní školy si podá přihlášku na SŠ (obě tyto školy se nacházejí mimo K. Vary).	2 školy
Žáci se nehlásí na SŠ s maturitou, jedná se o speciální školy.	3 školy

Z výše uvedené tabulky je vidět, že větší podíl žáků, kteří si podají přihlášku na střední školu s maturitou, je na základních školách ve městě Karlovy Vary. Naopak školy, kde je podíl žáků podávajících přihlášku na SŠ s maturitou pod 60 % žáků 9. ročníku, se až na jednu výjimku nacházejí mimo město Karlovy Vary.

Školy s největším podílem žáků podávajících si přihlášku na SŠ s maturitou uvádějí úspěšnost kolem 70 % až 80 %. Ostatní školy uvádějí 100 % úspěšnost, tj. kdo si podá přihlášku, tak se na SŠ dostane, i když se nemusí vždy jednat o školu, kterou žák zvolil v přihlášce na prvním místě, ale na nějakou střední školu s maturitou se dostane.

Nejčastěji sdělený komentář reflektuje skutečnost této téměř 100 % úspěšnosti. Stav, kdy se všichni dostanou na střední školu, není přirozený, je to demotivující. Proč by se pak měli žáci ve škole učit? Jakou mají mít motivaci k tomu se něco naučit?

Ohledně přijímacích zkoušek na střední školy byly zjištěny tyto další komentáře:

- Přijímací zkoušky jsou moc lehké, protože i žáci se čtyřkami na ZŠ se dostanou na maturitní obor. Školy nedoporučují všem žákům, aby podávali přihlášku na SŠ s maturitou, ale záleží na představě rodičů.
- Otázkou je, zda žáci, kteří se na střední školu dostanou, také střední školu dokončí. O tom základní škola nemá informace.

- V lokalitě je málo rodičů s vysokoškolským vzděláním, takže žáci dávají rovnou přihlášky na SOU.
- Škola se snaží motivovat žáky, aby si přihlášku podali (aspoň na nějakou školu, vč. SOU), ale záleží na představách rodičů.

4.5 Předčasné ukončení základního vzdělávání

Předčasným ukončením základního vzdělávání se rozumí situace, kdy žák splní povinnou školní docházku, ale má absolvovány maximálně 8. nebo 7. ročník základní školy a ve vzdělávání na základní škole již nepokračuje. Jedná se o žáky, kteří jednou nebo dvakrát opakovali ročník. Tito žáci mohou pokračovat ve vzdělávání na základní škole i po skončení povinné školní docházky. Mohou jít na některé typy SOU (obory E). Mohou skončit se vzděláváním a vykonávat některé jednodušší profese (s přihlédnutím k věku a tedy zkrácené pracovní době), nebo jsou v evidenci úřadu práce.

Od zpracovatelů ŠIK KK jsme obdrželi údaje o počtu žáků na jednotlivých školách, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání odchodem z 8. či 7. ročníku ZŠ. Údaje byly v rámci strukturovaných rozhovorů komentovány ze strany ředitelů škol.

Žáci, kteří předčasně ukončili základní vzdělávání	% základních škol na Karlovarsku
Na škole nemají ve sledovaném období předčasné odchody.	22 % škol
Ve sledovaných letech došlo k předčasnému odchodu výjimečně (jednou za tři roky v množství 1 až 2 žáci).	30 % škol
Ve sledovaných letech byl zaznamenán předčasný odchod žáka ve dvou ze tří sledovaných let.	13 % škol
Ve sledovaných letech došlo k předčasnému odchodu nějakého žáka v každém školním roce.	35 % škol

Nebyla zjištěna závislost předčasných odchodů na typu či lokalizaci školy. Co se týče komentářů zejména ze strany ředitelů škol, kde byly předčasné odchody zaznamenány, byly zjištěny dva základní postoje:

- Nemá-li žák kázeňské problémy, může pokračovat ve vzdělávání na ZŠ.
- Stejně nemá cenu, aby tito žáci pokračovali ve vzdělávání na ZŠ. Mohou jít na SOU, kde ale mívají velké absence. Motivace rodin ke vzdělávání je nízká.

4.6 Nákladovost vzdělávání a volnočasových aktivit

Otázka nákladovosti vzdělání je velmi obsáhlá a údaje jsou obtížně zjistitelné. Zásadním problémem je, co všechno započítat do nákladovosti rodiny v souvislosti s plněním povinné školní docházky či umístěním dítěte do MŠ. Údaje z jednotlivých škol jsou mezi sebou obtížně porovnatelné, protože někteří ředitelé škol do nákladů počítali např. také školní aktovku a někteří pouze to, co škola vybírá od rodičů např. na pracovní sešity a školní výlet. Nejčastěji uváděná odpověď ohledně nákladovosti pro rodinu na jeden školní rok byla 3 tis. Kč a více, nicméně z výše uvedených důvodů je potřeba uvažovat velkou nepřesnost.

Zajímavější byly komentáře ředitelů škol:

- U 6 škol jsme se dozvěděli, že zřizovatel platí pomůcky pro žáky 1. třídy.
- U 3 škol jsou pracovní sešity pro první stupeň hrazeny školou.
- U 3 škol jsou pracovní sešity či jiné pomůcky placeny prostřednictvím sdružení rodičů.
- 3 školy uvedli, že pracovní sešity a pomůcky platí rodiče.

Ohledně pracovních sešitů (či dalších pomůcek) existují různé metody, kdo a jak toto platí. Někdy vybírá třídní učitel prostředky od rodičů a pracovní sešity jsou nakoupeny učitelem mimo účetnictví školy, v podstatě služba pro rodiče formou hromadného nákupu. Někdy rodiče dostanou seznam a pomůcky sami nakupují. Někde jde platba přes účetnictví školy. V některých případech jsou využívány k výběru prostředků a oficiálnímu nákupu pracovních sešitů a pomůcek sdružení rodičů.

Konzultace s ČŠI: nákladovost základního vzdělávání

Zajímala nás problematika nákladovosti základního vzdělávání, tj. co musí rodič zaplatit a jaká je přípustná forma výběru finančních prostředků od zákonných zástupců žáků.

Komentář ČŠI:

Pro první třídu musí škola povinně zajistit pomůcky vždy pro všechny žáky. Učebnice žákům prvních tříd zůstávají. Učebnice jsou žákům dalších ročníků zapůjčovány, musí je vrátit. Pracovní sešity jsou ale spotřební materiál. Je přípustné, aby rodiče platili za pracovní sešity. Na úhradě pracovních sešitů se může podílet i spřízněná nezisková organizace (sdružení rodičů, školní nadace apod.). Je potřeba, aby škola stanovila transparentní postup a seznámila s ním rodiče žáků, předejde tak případným sporům a stížnostem.

Bezplatné je vzdělávání, nikoliv spotřební materiál. Pracovní sešit je spotřební materiál, protože žák do něj píše, není to učebnice nebo učební text, který lze použít pro dalšího žáka.

Specifická je situace u pomůcek na výtvarnou výchovu. Dle RVP má škola vytvořit podmínky pro výuku předmětu, tj. na výuku výtvarné výchovy jsou potřeba pomůcky, ale ty jsou spotřební materiál. Doporučení je, aby škola základní pomůcky na výtvarnou výchovu nakoupila, neměla by chtít po rodičích, aby platili všechny pomůcky na výtvarnou výchovu.

Požadovanou výši plateb za úhradu nákladů spojenou se vzděláváním dítěte v MŠ (školovné) ukazuje následující tabulka.

Platba za pobyt dítěte v MŠ	počet MŠ na Karlovarsku
školovné rodič neplatí, hradí zřizovatel (obec)	1
200 Kč/měsíc a méně	2
240 Kč/měsíc	1
300 Kč/měsíc	3
350 Kč/měsíc	1
400 Kč/měsíc	2
420 Kč/měsíc	2
450 Kč/měsíc	3
500 Kč/měsíc	2
více než 1000 Kč/měsíc (soukromé subjekty)	2
celkem zjištěno u MŠ	29

Diskutovanou otázkou jsou placené kroužky v mateřských školách. Bylo zjištěno, že 15 MŠ nemá placené kroužky. 5 MŠ má placené kroužky, přičemž platba se nejčastěji pohybuje kolem 200 Kč až 500 Kč za pololetí. Informaci o kroužcích v MŠ jsme nezískali od 9 subjektů.

Nákladovost volnočasových aktivit je ještě problematičtější zjiřitelná než nákladovost spojená s povinnou školní docházkou. V Karlových Varech je pestrá nabídka volnočasových aktivit od různých poskytovatelů této činnosti, ceny jsou také různé dle právní formy subjektu a nákladů spojených s danou aktivitou. Kroužky a volnočasové aktivity lokalizované v Karlových Varech mohou využívat také žáci z okolních obcí, kdy je rodiče mohou na kroužek vozit auty nebo mohou dojíždět hromadnou dopravou samostatně. V menších obcích ve větší vzdálenosti od Karlových Varů je menší nabídka volnočasových aktivit, ale i tyto rodiny mohou jezdit do Karlových Varů či jiných obcí. Záleží zejména na preferencích a finanční situaci rodiny. Proto nelze uvádět nějaké závěry vztahené k lokalizaci či typologii škol.

U základních škol jsme se ptali na platbu za družinu, kterou lze také chápat jako volnočasovou aktivitu. Průměrná platba za družinu je u škol s veřejným zřizovatelem ve městě Karlovy Vary 160 Kč/měsíc a ve školách lokalizovaných mimo Karlovy Vary je to 96 Kč/měsíc. Na některých základních školách existuje nabídka kroužku nebo jsou prostory školy pronajímány poskytovatelům volnočasových aktivit, a tedy rodiče mohou využít kroužek přímo v budově školy, ačkoliv je poskytován jiným subjektem. Náklady na kroužky přímo na školách se pohybují od 200 Kč/rok do 2000 Kč/rok. Platby v případě základních uměleckých škol při ZŠ (resp. využití prostor ZŠ pro základní umělecké vzdělávání) jsou od 1000 Kč/pololetí do 1600 Kč/pololetí.

Konzultace s ČŠI: kroužky v MŠ

V některých MŠ jsme se dozvěděli názory, že ČŠI zakázala kroužky, takže MŠ teď nedělá tzv. nic navíc. Důvodem je prý to, že kroužek byl v pracovní době učitelů MŠ, tj. dvojí financování. V případě externích lektorů pak nebyla vyřešena odpovědnost za děti. S existencí kroužků v MŠ je spojena také otázka vybírání finančních prostředků od rodičů za kroužek.

Komentář ČŠI:

MŠ má vypracován dokument ŠVP, zde jsou vypsány formy, kterými práce s dětmi probíhá. Lze realizovat metodu kroužků, ale je nutno udělat to organizačně tak, že najednou probíhá více kroužků (např. výtvarný, hudební, sportovní) a dítě si vybere, např. ve středu je kroužkové odpoledne. Když má škola v ŠVP tuto formu kroužků, tak nemůže vybírat peníze od rodičů za kroužek navíc, kroužek je v tomto případě součástí předškolního vzdělávání.

Kroužky však může škola organizovat také navíc mimo ŠVP. Je to přípustné, ale nesmí to zasahovat do vzdělávání dítěte (Ani toho, které je na kroužku a tedy by chybělo během vzdělávání ostatních dětí, ani dětí, které nechodí na kroužek). Lze tedy realizovat v odpoledních hodinách, kdy to nenaruší vzdělávání, tj. včetně času po obědě, když jsou rodiče ještě v práci a děti v MŠ. Placený kroužek by tedy neměl v MŠ být dopoledne. Pokud vede kroužek mimo ŠVP učitelka MŠ, musí být tato činnost oddělena od jejího úvazku v MŠ.

Vybírání prostředků od rodičů za akce typu kouzelník a divadlo v MŠ: Nesmí se platit za vzdělávání, tj. za to, co je v ŠVP. Vybírání finančních prostředků na tyto akce je sporné, i když vystoupení kouzelníka není v ŠVP, probíhá v době vzdělávání. Je třeba posoudit vždy individuálně a postupovat se souhlasem rodičů.

Existují školy (MŠ i ZŠ), které požádají rodiče o sponzorský dar. Tato praxe není v souladu s právními předpisy. Někdy jsou tyto prostředky vybírány přes sdružení rodičů, pokud je činnost sdružení oddělena od činnosti školy, je to dobrovolné rozhodnutí rodičů, že příspěvek poskytnou.

4.7 Školní stravování

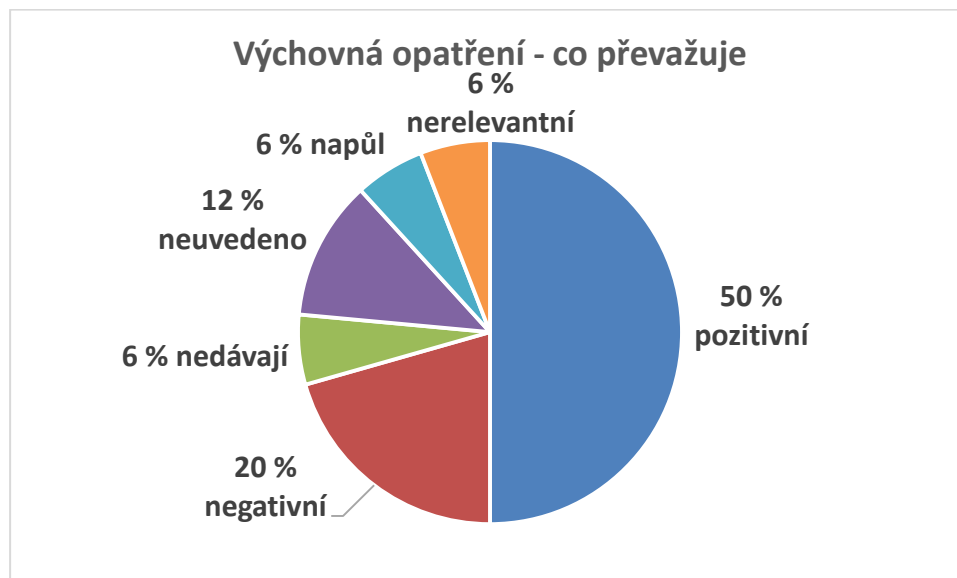
U školního stravování bylo zjišťováno, zda sleduje škola, kolik žáků chodí na oběd do školní jídelny. Většina škol uvedla, že toto sledují. Pouze dvě základní školy uvedly, že je na rozhodnutí rodiče, zda žák chodí na oběd do školní jídelny, tedy škola nesleduje počty žáků, kteří chodí do školní jídelny.

Jako zajímavosti uvádíme, že ve dvou školách hradí žákům obědy zřizovatel. V jedné škole hradí zřizovatel obědy pro žáky 1. ročníku.

Další otázka v této oblasti byla, zda škola nějakým způsobem řeší, pokud žáci nechodí na obědy do školní jídelny. Nejčastěji ředitelé škol uváděli, že využívají projekt „Women for women“ či další podobnou formu podpory. V některých případech ředitelé škol kritizovali, že nastavení formy podpory není vhodné, např. zaměstnaná matka samoživitelka nedosáhne na podporu, potřebovala by ji. Obvykle se jedná o jednotlivce, kteří se nestravují ve školní jídelně. Jako komentáře ke školnímu stravování jsme se dozvěděli, že u malých škol jde často o místní znalost, kdy ředitel školy ví, že matka je doma a děti se stravují doma. Dále bylo sděleno, že některé sociálně slabé rodiny si podpory neváží a obědy jsou stejně vyhazovány. V případě žáků-cizinců mohou náboženské a kulturní důvody mít vliv na to, že se tito žáci nestravují ve školní jídelně.

4.8 Výchovná opatření

U výchovných opatření bylo zjišťováno, zda ve škole využívají spíše pozitivní motivaci (pochvaly) či negativní motivaci (důtky, snížené známky z chování). Zjištěné výsledky založené na údajích ze školních matrik od zpracovatelů ŠIK KK ukazuje následující graf. Je nutno upozornit, že přehled může být ovlivněn nejasným pochopením, za co lze dávat pochvalu na vysvědčení (viz rámeček).

Konzultace s ČŠI: pochvaly

Tvrzení některých ředitelů škol: Pochvaly se nesmí dávat na vysvědčení. Na vysvědčení se mohou dávat jen za něco mimořádného (záchrana života, vítězství v předmětové olympiádě). Školy tedy využívají pochvalné listy mimo vysvědčení. Uváděným důvodem je, že došlo k úpravě legislativy.

Komentář od ČŠI:

Napomenutí třídního učitele a důtky třídního učitele a ředitele školy se zaznamenávají do dokumentace školy, nikoliv na vysvědčení. Stejně tak pochvala třídního učitele se eviduje v dokumentaci školy, ne na vysvědčení. Pochvala ředitele školy se uvádí jak v dokumentaci školy, tak na vysvědčení žáka.

Snížené známce z chování nemusí nutně předcházet napomenutí a důtka. Záleží na tom, jaký postup a jaká kritéria hodnocení chování má škola nastavena ve školním řádu. Pokud chování žáka odpovídá snížené známce z chování, pak nemusí předcházet uložení důtky. Je nutné rozlišovat, že výchovné opatření je jiný nástroj než hodnocení chování žáka na vysvědčení.

Školský zákon a vyhláška č. 48/2005 Sb. (par. 17) uvádí, co se zaznamenává do školní matriky u žáka. Pochvalu uděluje ředitel školy na vysvědčení. Par. 31, odst. 1 školského zákona – obecně platí pro téměř všechny školy (ZŠ, SŠ, VOŠ, ZUŠ). Vyhláška č. 48/2005 Sb., par 17: definováno, za co může ředitel základní školy udělit pochvalu. Otázkou je, co je slovo „mimořádné“. Mimořádnost práce je nutno posuzovat v kontextu konkrétního žáka, např. v případě výrazného zlepšení prospěchu u slabšího žáka.

5 Další využití zjištěných údajů

Dokument bude zaslán ředitelům všech základních, mateřských a základních uměleckých škol zapojených do projektu MAP Karlovarsko II. Dokument bude také zveřejněn na webových stránkách projektu a zveřejnění dokumentu bude komunikováno také prostřednictvím facebookového profilu projektu MAP Karlovarsko II.

Údaje a komentáře v dokumentu jsou v dokumentu anonymizovány, ale ředitelé znají situaci na své škole, tedy mohou si porovnat situaci na své škole s údaji uváděnými v dokumentu. Mohou také nalézt inspiraci pro svou další práci a rozvoj školy.

S výstupy ze strukturovaných rozhovorů budou dále pracovat členové pracovních skupin projektu MAP Karlovarsko II. Dojde ke komentování zjištěných skutečností ze strany Řídícího výboru a členů pracovních skupin dle jejich odborného zaměření. Na základě toho budou navržena vhodná opatření v rámci aktivit projektu MAP Karlovarsko II. V projektu probíhá průběžná komunikace s řediteli škol, učiteli a dalšími aktéry ve vzdělávání na Karlovarsku. Díky této komunikaci můžeme představovat příklady dobré praxe, prostředkovat vzájemné kontakty, nasměrovat a pomoci s řešením otázek, které při strukturovaných rozhovorech vyvstaly.